

Pamätná kniha obce Čab

1850

1930

Založená na slávnostnom zasedaní obecného zastupiteľstva, konanom dňa 7. marca 1930 z príležitosti 80. narodenín prvého prezidenta republiky československej p. T. G. Masaryka.

Július B.
v. notár:

Michal Líška
starosta obce:

Členovia obecného zastupiteľstva

Ján Zelenay
Jozef Krčmár
Jozef Andacký
Ján Gajdoš
Jozef Fačkovec
Ján Závodný
Ondrej Mareček

Ján Krajčovič
Ján Minárčiny
Jozef Mateička
Ján Šmitala
Tomáš Šmitala
Štefan Fačkovec
Ján Závodný

Úvod

Na základe § 1. vládneho nariadenia zo dňa 17. Novembra 1932, čís. 169 Zb. z. a n. je povinná každá politická obec založiť svojim nákladom pamätnú obecnú knihu a to najpozdšie do 1. júla 1933. Keďže obec Čab žiadnu pamätnú knihu nevedla, uznieslo sa obecné zastupiteľstvo, na vyzvanie obv. notára v Ašakerti, na slávnostnom zasadnutí dňa 7. Marca 1930, že predpísanú pamätnú knihu založí.

Kronikár o sebe

Prvým kronikárom tunajšej obce bol som poverený ja, Ignác Muóciik, spr. školy v Čabe.

Nie som tunajším rodákom. Narodil som sa dňa 31. Januára 1902 v Brezne nad Hronom. Po skončení učiteľského ústavu r. 1920, účinkoval som na št. ľudovej škole v Hronci, v Brezne, na Polhore, na št. mešť. škole v Brezne, vyše 5 rokov na referáte min. školstva a nár. osv. V Bratislave a dňa 1. septembra 1929 zaujal som miesto def. správca na tunajšej škole.

Písať dejiny je ťažká a zodpovedná práca. Dľa získaných údajov chcem všetko podať tak, ako to v skutočnosti bolo. Viem, že minulé dni byly dobré i zlé, kruté i boľavé a neraz kropené slzami slovenských sŕdc.

Táto pamätná kniha je jedinou písomnou pamiatkou po našich tunajších predkoch a dôkazom, že boli, žili, pracovali a založili našu obec.

Vyhľadávam najstarších tunajších občanov a z ich pamäti berem nejasné odkazy minulosti, aby aspoň tieto byly zachované pre budúcnosť a mohlo sa v nich pokračovať.

Ignác Muóciik, správca školy

Kronika obce
Čab
do roku 1930

Pôvod

Pomenovanie obce Čap nemožno bezpečne zistiť. Pravdepodobne pochádza zo slova čap – čapáš, t. j. nížina močariská, kde bolo i sídlo všelijakých vtákov. Za maď. vlády sa obec menovala Csabb a dnes Čab.

Prvý majiteľ

Začiatky našej obce siahajú až do počiatku XVII. storočia. „Čap“ bol tohože času ako panský majer a nie obec samostatná. Patrónom bol Thyery. Roku 1630 panoval tu ako zemepán a sudca krajinský pán Telegdy. Pozdejším majiteľom bol istý Ludányi a ten ho pravdepodobne predal i so susednou dedinou Silou nitr. Biskupovi (pred r. 1780).

Osadníci

Nakoľko bol tu len majer, pri obrábaní rozsiahlych rolí zamestnaní boli iste ľudia z chudobných sev. častí Slovenska. Zaoberali sa roľníctvom, chovom dobytka a neskoršie tiež vinohradníctvom. Miesto, kde sa hrozno pestovalo, nazýva sa i do teraz „Vinohrady“ (medzi aškerťanským a čabským hájom). Osadníci boli Slováci a rím. kat. náboženstva.

Najstaršie pamiatky

Na cintoríne je malý kam. kríž. pri náhrobku Štefana Panáka, kedysi tunajšieho obyvateľa. Štefan Panák sa postaral o reštauráciu sochy P. Márie, ktorá je na čelnom mieste obce, príspevkom 20 zlatých (1. okt. 1773). Okrem toho je socha pri ceste vedľa železn. koľajníc, ktorú postaviť dali ku cti nepoškvrnenej Matky Božej Jozef Fuska a jeho manželka Kata Solčanská r. 1855. Obnovené je obcou Čab r. 1929.

Katolíci

Tunajší katolíci vždy prináležali k farnosti do Ašakerte a jestli Ašakerť patrila k Lukáčovciam, tak ta patrila i Čab.

Evanjelici

Čab bol čisto katolícky, prist'ahovaním Jána Ingeliho pribudli náboženstvo ev. a. v. Svorne nazívaly obidve náboženstvá.

Židia

Židia tu od nepamäti bývajú. V ich rukách je obchod a kedysi aj hostinec prináležal im.

Miestny sviatok

Asi v r. 1813 deň pred Božím Telom zničilo silné krupobitie a ľad v tunajšom a susednom silskom chotári úrodu obilia. V nasledujúci rok a na ten istý deň spomenulá živelná pohroma zas zničila celú úrodu. Obyvateľstvo zaumienilo si tento deň, t. j. stred pred Božím Telom zasvätiť Bohu jako iný cirkevný sviatok. Od tej doby sa obyčaj táto zachováva.

Cintoríny

Cintorín je spoločný. Evanjelici sú však pochovávaní stranou smerom k Sile. Za dávnych čias bol menší a patrila mu len horná čiastka. Behom času bol viackrát zväčšovaný smerom dolu brieškom.

Komasácia

V r. 1860 vymeral inžinier Jozef Mész z Nitry chotár obec. Rozdrobené čiastky rolí byly pospájané a potom v celosti rozdeľované svojim majiteľom.

Cholera

V mesiacoch aug.- októberi r. 1866 moc ľudí zomrelo v tunajšej a susedných obciach na cholera.

Železnica cez Andač

V r. 1895 – 96 bola vystavená železnica cez Andač (Nitra – Bratislava), kde viac ľudí i z našej obce našlo zamestnanie.

Železnica v Ašakerti

Väčšieho významu pre tunajších obyvateľov mala železnica vedúca cez Ašakerť, ktorá bola stavaná v r. 1908 – 9. Pôvodne mala byť zastávka i pri našej obci, ale niektorí to nechceli. Vlak chodí len rýchlosťou 20 – 30 km za hodinu a preto je neraz nazývaný i „kačicou“. Pred tým chodievali ľudia peši, na voz do Nitry, Zbehov, alebo na Andač. Ešte i dnes pomerne dosť ľudí chodí pešo do Nitry, prípadne na zastávku Lahne miesto na stanicu v Ašakerti.

Kostoly

Katolíci a evanjelíci skoro vždy chodievali do kostola v Ašakerti. V r. 1839 bol r. k. kostol v Ašakerti v zlom stave a preto sa bohoslužby konali v tunajšej kaplnke (ktorá bola na dnešnom cintoríne). R. 1841 vystavili na Ašakerti nový kostol nižšie dnešného. Keď i tento nebol spôsobilý k bohoslužbám, zas veriaci chodili do tunajšej kaplnky (už dneskajšej). V r. 1907 – 9 bol vystavený v Ašakerti pekný, veľkolepý chrám, ktorý je s ďaleko viditeľný.

Kaplnka

V r. 1780 patrila obec k farnosti v Lukáčovciach. Prvá kaplnka bola na pôde dnešného cintorína. Mala pri sebe aj cintorín. Bola vystavená z pálených tehál, 3 siahy dlhá, 1 siaha široká a 4 siahly vysoká. Pokrytá bola šindlom, nad oltárom bola vežička zo 4 oblôčkami. Kaplnka bola vystavená za Juraja Tórogha, ktorý bol farárom v Lukáčovciach od r. 1722 – 1747. Kaplička bola opravovaná r. 1777 za lukáč. Farára **Gašpara** Dávida. V kaplnke bývaly bohoslužby na Všetechsvätých, kedy bola kázeň, sv. omša a odpol. litánie. (**Canonika** visitatio, 24. máj 1780, str. 189- Lukáčovce).

Nová, dnešná kaplnka, bola vystavená v r. 1889. Tehly zo starej kaplnky a zvonice (ktorá bola tam, kde je dnes ev. zvonica) sa použili k stavbe novej kaplnky. Dovozy materiálu a ručnú prácu obstarali veriaci zdarma. Zvon zo zvonice bol umiestnený na vežu kaplnky. Cez svetovú vojnu (asi r. 1915) zobrali 1 zvon a 1 bol ponechaný. Keď si v Ašakerti zadovážili r. k. nový zvon (r. 1932), tak tunajší veriaci odkúpili 1 zvon z r. k. kostola. Kaplnka má aj roľu (vyše 7 ½ uh. jutra) na Gáborkách, ktorá sa dáva do prenájmu. Bohoslužby sa tu pravidelne konali len vtedy, keď v Ašakerti nemali súčasne kostola. Omša tu bývala len na hody a keď niekto zomrel. Cez pôst sa odbavovali modlitby večer až do r. 1938. V roku 1924 bol obnovený oltár, chór a lavice a za ašakerť. Farára Čulláka bola prevedená i vonkajšia oprava.

Škola

Pred r. 1911 v našej obci škola nebola a dievky musely navštevovať r. k. ľudovú školu v Ašakerti, poťažne ev. a v školu tamže. Bolo to neprijemné hlavne cez zimné mesiace a dobe dažďov. Spomienky na tieto školy sú smutné, lebo sa vyučovalo v reči maďarskej a v preplnených triedach (i vyše 100 žiakov). - Uzavretie ob. zastupiteľstva v Čabe zo dňa 20. apríla 1909 ohľadom stavby školy v našej obci bolo prijaté býv. uh. kráľ. min. kultu a výučby v Budapešti až dňa 18. novembra 1910. Dľa tejto zmluvy štát vystaví v našej obci počnúc 1. sept. 1911 štát. ľud. školu jednotriednu s bytom s maď. rečou vyučovací. Obec darovala pozemok, ktorý bol pozemnoknižne na štát prevedený. Obec je povinná v dobrom stave udržiavať celú škol. budovu, bočné staviská, studňu a plot; starať sa o veľkoprázdňinové

čistenie a poistiť budovu proti ohňu. V páde rozšírenia školy i nové miestnosti vystaviť. Ďalej obec musí platiť 5 % školskú daň a 24 korunový penz. príspevok za každé učit. miesto. Náklad stavebný na školu bol vypočítaný 15. 219 kor. 17 hal. V r. 1911 bola stavba školy ukončená.

Učitelia

Prvý sem vymenovaný učiteľ bol Julius Némethys. Miesto nastúpil dňa 1. sept. 1911. Bol mladý človek, ale chorľavý. Vyučoval na škole až do jeho smrti do 15. júla 1917. Jeho miesto zaujala Irena Szabová 1. sept. 1917. Prácu mala pomerne dosť ťažkú, lebo cez svetovú vojnu deti slabo navštevovaly školu. Slovenský málo vedela a preto dľa školskej kroniky po prevrate ušla. Preložená bola až v 1. sept. 1919. V okt. 1919 zaujal miesto Julius Lukáč, 46 ročný, ženatý a mal aj dietky. V obci nezanechal najlepšie meno. Slovenčinu neovládal dostatočne. Učinkoval na škole do konca apríla 1928. Dňom 1. mája 1928 zaujal jeho miesto mladý učiteľ Jozef Alexy, ktorý bol nútený opravovať chyby svojich predchodcov. Chodil už do slov. uč. Ústavu a preto bol to prvý riadny učiteľ po prevrate v našej obci. Učebná sieň v škol. r. 1928/29 už nestačí pre veľký počet žiactva a preto menovaný učiteľ vyučuje striedavo a škola sa stáva dvoj triednou. Dňa 9. okt. 1928 nastúpila aj druhá učit. sila v osobe Ruž. Mesíkovej. Obidvaja na škole vyučujú striedavo. (I. tr. odpol. a II. tr. dopol.). Dňom 1. sept. 1929 zaujal na škole miesto def. správcu Ignác Muóciik a jeho manželka Anna Muóciiková ako učiteľka. Predošlý spr. Jozef Alexy bol preložený do Sily a učiteľka Ružena Mesíková do Ujlačku.

Požiar

Pamätného dňa 13. júla 1895 za silného vetra vypukol požiar v našej dedinke a napadol slamou pokryté chudobné domky. Zhubná sila požiaru bola strašná. Zhorely skoro všetky domy (asi 40 čísel) a len štyri domy ostaly (3 na dolnom konci pri potoku a 1 na hornom konci). Po požiare ľudia si pokrývali domky zväčša šindlom, škridlou a plechom. R. 1897 zhoreli asi 4 pajty.

Skaza vinogradov

V briežku až po šuranský chotár boly kedysi vinohrady a podnes sa tak tá čiastka volá. Boli pekné, ale asi v r. 1906 – 8 úplne zničené. Ľudia ich preto vyklčovali a zorali na role.

Dvor Lahne

K našej obci patrí aj majer Lahne. Sú dve: Veľká Lahňa (pri železnici) a Horná Lahňa (smerom na hradskú). Veľká Lahňa patrila Ghyczymu. Ištván (Štefan) Čatogáni dal vystaviť majer a kaštieľ, ktorý bol viackrát prestavovaný. Čatogáni všetko predal M. Weisovi a v prenájme mal Jakup Weis. Potom celý majetok kúpil Gejza Jókay a od neho Irena Miksáthová. Teraz ho má v prenájme Ľudovít Janák. Hornú Lahňu dal vystaviť Jakub Weis. Potom ju v prenájme mali: Čillagi, Fuks z Piešťan a konečne Viktor Braun zo Šuránok.

Svetová vojna

Prišiel pamätný rok 1914 keď museli opustiť otcovia svoje ženy a deti, synovia rodičov a ísť bojovať do ďaleka. Mobilizácia neľútostne zaklepala na každý domček. Schopní odišli a doma zostali prežívali tiež kruté časy. Prikročila bieda a hlad, vydávanie potr. článkov „na cedulky“. 7. decembra bola druhá mobilizácia vojakov 36 – 40 ročných a zatým odvody 23 – 36 roč., ktorí dosiaľ neboli odobraní. Doma zostávaly tedy len ženy, deti a starci a museli prekonávať cez vojnu i poľnú prácu. Núdzba bola hlavne o cukor, petrolej, soľ, tabak a mydlo. Ženičky odchádzaly do Nitry, aby za vajcia, maslo a múku dostali niečo cukru alebo petroleja. Domov sa vracali ranení vojaci a rozprávali o krvavých hrôzach na frontoch. V r. 1916 – 17

rekvizovali i v našej dedinke dobytok a zbožie. I zvony slúžili za nástroj vojny a preto vzali z našej kaplnky 1 zvon a z ev. zvonice tiež 1 zvon.

Ruskí zajatci

Pri poľnohospodárskych prácach pomáhali v Čabe 2 zajatci a v Lahni 4.

Invalidi

Zo svetovej vojny sa vrátili nasledovní tunajší občania ako vál. poškodenci: Michal Buchlík, Michal Ivančík, Ján Krčmár, Jozef Stankovič a Ján Šmitala.

Padlí

Dosiaľ nieta v našej dedinke pomník padlých na ktorom by boli vryté mená našich hrdinov, ktorí padli vo svetovej vojne a zanechali svoje ženy, siroty a preto nech aspoň táto pamätaná kniha pripomína budúcim našich nasledovných zabudnutých a neznámych hrdinov:

Jozef Dragún	Michal Klepanec	Jozef Solčanský
Štefan Ďurka	Karol Krajčovič	Michal Solčanský
Eliáš Fačkovec	Pavel Krajčovič	Cyril Šmitala
Ján Gajdoš	Peter Krajčovič	Martin Šmitala
Michal Javorník	Frant. Krajčovič	Peter Šmitala
Ján Holec	Štefan Mareček	Ján Závodný (Lahne)
	Štefan Pavlovič	

Spite sladko!

Sloboda

Po dlhej svetovej vojne zasvitlo aj k nám 28. a 30. okt. 1918. Jední smútili za otcom, synom, ktorí sa viac domov nevrátili a druhí sa tešili slobode. O odohraných udalostiach sa málo vedelo v našej dedinke. Dňa 1. novembra rím. kat. farár v Ašakerti Ladislav Ballay sa prvý rozhovoril v kostole o prevrate, referoval o udalostiach 28. a 30. októbra a o novom štáte Československom. Zástava oslobodenej vlasti, ktorá viala na r. k. kostole v Ašakerti, oznamovala okolitým obciam radostnú zprávu. Už prichádzali aj prví vojaci peši zo Zbehov alebo Andača, aby čím skôr uvideli svojich milých. Od 1. do 7. novembra kolovaly chýri o rabovkách na okolí. Zlosť ľudí bola obrátená hlavne proti židom. Jednotlivci vnikli i do obchodu a hostinca Arm. Ringvalda v Čabe. Žida nevyraňovali ale si nosili z pivnice pitie a zabávali sa. Škody mu narobili dosť, lebo dosť liehoviny mu v pivnici aj vypustili. Takýmto spôsobom bola aj u nás chápaná sloboda. Radosti bolo ináč dosť, veď prestala vojna, máme slobodu a môžeme sa tešiť lepšej budúcnosti.

Prvé voľby

Dňa 20. apríla 1920 boli prvé voľby na ktorých mali právo už aj ženy hlasovať. Najviac hlasov obdržala strana republikánska. Prvým povojnovým starostom bol Michal Jobek. (Povráva sa, že ho ženy vyvolili za rychtára). Rozpomienky na neho sú pekné a staral sa o obec.

Parcelácia

Prvá parcelácia bola v r. 1921 z veľkostatku barónky Agáty Benanskej (Medňanskej?). Medzi V. Lahňou a Čabom sa rozparcelovalo asi 60 k. j. zeme. Jeden mohol kúpiť najviac 2 k. j. stanovenej cene za 1 k. j. Kč 2.700.

Z veľkostatku nitr. biskupstva (medzi Čabom a Andačom) rozparcelované bolo asi 120 k. j. v r. 1926. Kúpiť bolo možné najviac 9 k. j. 900 siah v cene Kč 2.700 – 3.300 za 1 k. j. Na parceláciu mali nárok v prvom rade legionári, váleční poškodenci a príslušníci agrárnej strany.

Poľovný revír

V poľovnom revíre sa nachodí: zajac, králik, jarabice, v čabskom háji boly aj bažanty a neraz príbehla i srna a líška. Celý chotár majú v prenájme nitr. spoločníci za ročitých Kč 800.

Pastier, hlásnik – hrobár

Kedysi boli pastieri koní, kráv, oviec a sviň. Dnes je už len pastier sviň. Býva v pastierni a platí za byt ročite Kč 100. Dostáva 12 kg raži a peceň chleba od svine. Keď sa sviňa prvý raz vyháňa – priúča na pole, tak dostane Kč 1 „priúčku“. Hlásnik je súčasne aj hrobárom. Za dávnejších čias spieval a trúbil, dnes už len vytrúbi cez noc patričnú hodinu chodiac po dedine. Hlásnikovi od komína sa platí tiež 12 kg raži. Veľkon. pondelok, cez Svetodušné sviatky na Vianoce a Fašangy chodí z domu do domu a ľudia mu dávajú koláče („zavinák“), vajcia a pod. Hlásnici sú dvaja a jeden z nich je aj ob. doručovateľom („kišber“), za čo je zvlášť platený. Ako hrobár dostáva Kč 20 od jamy.

Zbožné jamy

Po dvoroch („humnách“) a na uliciach sú ešte i dnes viditeľné pozostatky po zbožných jamách. Boli to dosť veľké a hlboké jamy, vyložené slamou. Po mlatbe (cepami) nasypali zrno do jám, na otvor dali dve križné dreva a prikryli ho slamou a hlinou. Keď potrebovali zrno (i v zime) vzali si ho odtiaľ dľa potreby. Jamy im dobre slúžili cez vojnu (rekvizícia), po vojne už zanikajú.

Mlyny

V našej dedinke sú dva mlyny. Starší je „Dolný“ na dolnom konci potoka. Patril nitr. biskupovi. Kým nebol nový „mlynský“ potok, tak voda do neho tiekla údajne od železničného mostíka poza štreku do dolného mlyna. Mlyn kúpil Štefan Lampert z Lukáčoviec a nateraz ho má v prenájme Štefan Uhrecký.

Horný mlyn bol majetkom nitr. síd. kapituly a kúpili ho bratia Krajčovičovci, otcovia terajších. Za týmto mlynom je lavička cez potok smerom na Silu.

Nitr. síd. kapitula

Ešte dnes má tu nitr. síd. kapitula 62 ½ uh. jutár zeme (od žel. dráhy po býv. vinohrady). Pred vojnou všetko mal v prenájme Žiga Weis z Ašakerte až do r. 1919 (kde býva Jozef Pavlovič tam bola maštal a kde býva Michal Buchlík tam býreši). Po prevrate čiastka bola predaná aj s boč. Staveniskami z voľnej ruky. Kč 1000 sa platilo za 300 siah pozemku a na tomto mieste sa vystavila pekná ulička domov, zvaná „Kapitula“.

Svojráz

Tunajší ľud zostal vždy slovenský aj keď vlna maďarizácie až sem doliehala. Zachovali si svoju reč, piesne, zvyky a porekadlá. Mužskí kroj otcov zanechali, ženy si ho podržaly, ale i ten už prešiel cez všelijaké zmeny. Pri priadkach, driapaní peria a šúpaní kukurice povedané povesti prechádzajú z pokolenia na pokolenie. Ľud je tu ináč dobrý, len nikdy sa neuspokojí s tým čo má. Politizovanie neraz robí z dobromyseľných ľudí nepriateľov.

Od prevratu dedinka sa vzmáha a napreduje. Treba však viac svornosti, lásky k blížnemu medzi občanmi našej malej slovenskej dedinky a budeme napredovať iste v ústrety lepšej budúcnosti.

Od roku 1930

Poloha

Obec Čab leží na peknej rovine pri potoku „Radošinka“. Súsedí s chotárom ašakerťanským, silským, lukáčovským, zbežským a šuránskym.

Cesty

Z hradskej vedúcej z Nitry do Piešťan odbočíme na ľavo a poľnou cestou vedľa kaplnky dostaneme sa do našej dedinky. Hneď pri vchode odbočí cesta naľavo smerom k dolnému mlynu („Dolné humná“), ďalšia vedie rovno do dediny a konečne na pravo dostaneme sa na „Párovce“, vedľa školskej ohrady do horného mlyna, alebo do Ašakerte. Cesty sú poľné, neupravené a za daždivého počasia ťažko schodné.

Potoky

Vedľa dediny tečie tak zvaný „mlynský“ potok, kým Radošinka vo väčšom oblúku obchádza obec. Len pri škol. záhrade a zas na druhom konci pri cintoríne sú dosť blízko seba.

Čiastky

Domy sú miestami stavané vedľa seba a tvoria ulice, ale miestami sú aj roztratené. Počet dom. čísel je 95, okrem Lahne. Držím za potrebné pomenovať jednotlivé čiastky, ktoré si ľud sám nazval. „Dedina“ je čiastka, ktorá sa ťahá až po „mlynský“, alebo „nový“ potok. Od dolného mlyna po kaplnku sú „Dolné humná“, alebo „Za humná“. Ďalej od kaplnky po „Kapitulu“ pár domov sú „Párovce“. Pekná ulička domov sa ťahá kolmo k mlynskému potoku zvaná „Kapitula“. „Horné humná“ sú od kapitule vedľa školy až k hornému mlynu. „Kapusnice“ sa nachodia za novým potokom smerom k cintorínu.

Pomenovanie lúka rolí je nasledovné: Horné lúky od silského po ašakerťanský chotár, na pravej strane nového potoka. Kapitulské od šterky po býv. vinohrady. Háj a Podháj niže čabského hája. Novosády od hradskej po perkovský chotár. Vyskalačina vedľa hája od hradskej po perkovské. Báronkine od štreky po hradskú. Dýle od nového potoka až po „Podháj“. Lúčky sa tiahnu od nového potoka po štreku. Dolné lúky, Val a Pasinek na pravo a ľavo od cintorína. Kút je na pravej strane starého potoka. Ďalšie čiastky sú: Kapustnice, Školka, Kaplnské, Bodorka, Za cintorom, Truské, Pod topolím, Kopanice, Surkoš, Gáborky a snáď ešte ďalšie nemenované.

Spôsob stavby

Okrem školy skoro všetky domy sú stavané zo surovej tehly alebo nabíjané hlinou. Pokryté sú zväčša škridlou, plechom, alebo eternitom. Pripojený obrázok znázorňuje posledný ešte slamou krytý domček v našej dedinke. Vedľajšie staviská sú ešte i dnes pokryté zväčša slamou. V dome sa nachodí 1 – 2 izby, kuchyňa, komora a maštal. Chlievy stoja oproti, stodola pre slamu a krmu ďalej a oddelene od obytných domov. Izby sú dosť veľké, ale nízke s malými oknami a skoro všade bez dlážky.

Obyvateľstvo

Tunajší obyvatelia sú skoro všetci roľníci. Okrem toho máme tu jedného kováča (Ján Fačkovec), mlynárov (Štef. Uhrecký a bratia Krajčovičovci), 1 tkáča (Ján Líška), stolára (Gašpar Krčmár), obuvníka (Orban), hostinského (Ján Závodný) a 2 obchodníkov (Armin Ringwald a Szidor Meisel).

Poľné hosp.

Poľné hospodárstvo je vyvinuté. Pestuje sa pšenica, raž, jačmeň, cukr. repa, kukurica, ďatelina, lucerna, zemiaky, konope, hrach, fazuľa, mak a kapusta. Škodcami sú sneť a hrdza na obilí, pandrava a hraboš. Hnojí sa zväčša maštalným hnojom, ale aj umelými hnojivami. Pôda sa orie železným pluhom, k siatiu užíva sa siacích strojov a k mláteniu mlátačiek. Kosí sa všetko ručne. Pokosené obilie sa viaže do snopov, skladá do križov a po žatve sváza do „kobylin“ v humne, alebo na pozemky, kde je potom vymlátené. Chudobnejší mlátia ručne. Mlátačky so strojmi privádzajú z druhých dedín (traktor, alebo benz. motor.) V čas mlatby je ich tu 4 – 6. „Kontrakty“ s majiteľmi strojov sa robia cez zimu k budúcej mlatbe.

Chov statku

Domáceho dobytku je dost'. Ťažným zvierat'om v gazdovstve je kôň a pre chudobnejších voly alebo kravy. Ošípané chovajú pre domácu potrebu ale i na predaj. Kravy sú pri chudobnejších nahradené kozami. Hydina sa drží hlavne pre domácu potrebu, zvlášť husi. Včelárstvom sa málo kto zaoberá, ačpráve pastvy je dost'.

Podnebie

Podnebie je tu mierne. Dážde sú najčastejšie na jar a na jeseň, okrem toho hodne pršieva i behom roku. Mrazy začínajú koncom novembra a trvajú do konca marca. V zime fúka ostrý severák. Letá bývajú dost' horúce. Dážde prichádzajú najčastejšie so strany juhozápadnej a preto ľud menuje túto čiastku „Hnilý kút“. Na jeseň i na jar sú susedné lúky mnohokrát zaliate vodou, ako to na vedľ'ajšom obrázku vidieť. V zime neraz ľad pokryje tieto lúky a je hodne radosti pre deti.

Háj, kvety, zver

Dnešný čabský háj je už malý. Je listnatý a nachodí sa tam agát, dub a car. Ihličnatých stromov nie to. Kvetín jesto pomerne dost'. Stromy sú aj vedľ'a poľných ciest a v dedine. V háji a na poli žije zajac, králik a jarabica. V zime hľadá potravu tchor, lasica. Hodne škody narobí syseľ, škrečok, myš a potkan, ktorý navštevuje hlavne domy vedľ'a potokov. Z vtákov sa tu nachodí: sova, kuvik, ďateľ, žlna, kukučka, straka, vrabec, lastovička, sýkorka, stehlík, pinka a vrana. Polia obvesulujú v lete škovránok, prepelice, čiarka, chocholúšky a jarabice. Neraz sa objaví v našom kraji bocian a divé husi.

Úrady

Obec Čab patrí k notárskemu úradu v Ašakerti a k súdnemu okresu Nitra, kde je berný úrad, okr. úrad a súd, kraj. súd, atď. Poštový úrad a železn. Stanicu máme v Ašakerti. Najbližší lekár a lekárňa je vo V. Ripňanoch.

Osveta

Miestna osvetová komisia stará sa o šírenie osvety v obci. Jej predsedom je Ignác Muóciik, správca školy. Ročne 1 – 2 krát nacvičí spr. Školy a jeho manželka nejaké divadlo. Prednášky a slávnosti sú z príležitosti štátnych osláv, vianočných a stromkových slávností a dňa matiek. Slávnosti sa odbávajú v škole, lebo obec nemá vhodnejšej miestnosti. Ľud sa i sám rád vzdeláva čítaním. Do dediny prichádza dost' všelijakých časopisov. Analfabetov je málo.

Obecná knižnica

V budove št. ľudovej školy je umiestnená obecná knižnica v ktorej sú zábavné a poučné knihy. Na knižnicu je zaistené v obecnom rozpočte ročne Kč 300 – 350. Knihy si

vypožičiava 20 – 30 čitateľov hlavne cez zimu. Predtým sa platil nejaký poplatok i za vypožičané knihy, teraz sa však neplatí nič. (Ako prevzal knižnicu Ignác Muóciik).

Počet obyvateľov

Počet obyvateľov v Čabe dľa národnosti a náboženstva znázorňuje tabuľka. V našej dedinke sú Slováci, ale v Lahni je pomerne dosť obyvateľov maď. národnosti.

Podľa sčítania ľudu z r. 1930 Čab má 557 obyvateľov.

Národnosť		Náboženstvo			
slovenská	maďarská	rím. kat.	ev. a. v.	ev. ref.	žid.
528	29	461	84	2	10

Zima 1928/29

I v našej obci je pamätná zima v r. 1928/29 lebo narobila moc škody v ovocných stromoch. Najviac trpely orechy, ktoré asi všetky vyhynuly. Ich drevo bolo hľadané a preto prichádzali kupci. Z niektorých koreňov časom vyrástly nové orechy. Pre veľkú zimu bolo prerušené aj vyučovanie v tunajšej štát. ľud. škole od 31. febr. do 1. marca 1929.

II. postupná trieda

V škol. r. 1928/29 pre veľký počet žiakov už nestačí trieda a preto bola zriadená II. postupná trieda, na ktorú bola ustanovená referátom min. škol. a nár. osv. učiteľka Ružena Mesíková. Jední žiaci chodili dopoludnia a druhí zas odpoľudnia. Celý vecný náklad na II. triedu musela uhrádzať obec a tiež postarať sa o umiestnenie tejto triedy. Za tým účelom sišla sa v škole komisia dňa 29. mája 1931, ktorá prehliadla a posúdila vhodnosť stavebného miesta pre II. triedu. Druhá trieda s kabinetom a bytom pre slov. učiteľa mala byť pristavená k terajšej škole. Plány vypracoval v Nitre arch. Singer, neboly však schválené, zato ich musela obec draho zaplatiť, keďže nemala s arch. žiadnu zmluvu. Prístavba sa odťahuje už niekoľko rokov, čím hodne trpia žiaci pri striedavom vyučovaní.

Divadlá

Prvé divadelné predstavenie s dospelými v našej dedinke bolo dňa 25. dec. 1928 a hneď ďalšie dňa 10. a 11. februára 1929. Hry nacvičil a stavbu javiska previedol spr. učiteľ Jozef Alexy. Prvé detské divadlo bolo zahrané dňa 29. dec. 1929, ktoré bolo spojené aj s rozdávaním darčiekov, zakúpených zo zisku. Hralo sa „Jezuliatko“ a na všeobecnú žiadosť hra bola opakovaná 1. januára 1930. Hru nacvičil spr. školy Ignác Muóciik a učiteľka Anna Muóciiková. Chcejúc spríjemniť hlavne Vianoce chudobnejších žiakov, zahrali žiaci 24. dec. 1932 hru „Vianoce v horách“ a dňa 24. dec. 1935 predviedli scénu „Starenkin štedrovečerný darček“. Okrem toho prednášali žiaci vianočné básničky a spievali nábožné piesne pri stromčoku.

Keďže chuť v ochotníctve neprestávala, zahrané boly v posledných rokoch viaceré divadlá s dospelými. Dňa 15. febr. 1931 zahraný bol „Škriatok“, dňa 31. januára 1932 „Kamenný chodníček“. Prvý „Kabaretný večierok“ bol 26 dec. 1932, ktorý sa veľmi dobre vydaril.

Skoro hneď zatým sú nacvičované ďalšie hry a zahrané dňa 19. febr. 1935 „Posledný muž“ a „Preč od zien“. V nasledujúcom roku hrajú naši ochotníci veselohry „Náš pán ujo“ a „Dobrá bolesť, čo dá pojest“ 26. dec. 1934 v Čabe a 30. dec. v Ašakerti. Dňa 26. dec. 1935 zahrali členovia D.H.S. (Dobrov. hasičského zboru) hru „Zlé jazyky“.

Hry sú vždy nie len dobre nacvičené ale i dobre zahrané a preto div. predstavenia sú hojne navštevované tak naším obyvateľstvom ako i obecnstvom zo susedných dedín. Písateľ

tejto pamätnej knihy i s jeho manželkou budú vždy spomínať ochotu hercov, herečiek a záujem obecnstva. Škoda, že naša obec nemá väčšiu miestnosť, lebo trieda na javisko a pre publikum je malá.

Narodeniny dr. J. G. Masaryka

Prvý prezident našej republiky dr. J. G. Masaryk dožil sa dňa 7. marca 1930 pekného veku 80 rokov. Toho dňa na slávnostnom zasadnutí ob. zastupiteľstva založená bola táto pamätná kniha. Na oslave tohto dňa zúčastnilo sa v škole moc občanov a vypočuli školskú slávnosť a rádiový rozhlas. Spr. školy ochotne premiestnil svoj prístroj do triedy.

Ev. zvonica

Naši spoluobčania ev. a. v. vlastným nákladom vystavili si „Na dedine“ zvonicu, ktorá je z pálených tehál a eternitom pokrytá. Slávnostná posviacka bol 30. októbra 1932 za prítomnosti ev. a. v. dekana z Ašakerte Ladislava Záthureckého.

Pribinove slávnosti

Z príležitosti 1100 roč. výročia postavenia prvého kresťanského kostola v Nitre boli usporiadané veľké slávnosti. Na škol. slávnostiach 19. júna 1933 bola naša škola zastúpená 53 žiakmi. Na hlavných slávnostiach v auguste sa zúčastnilo i hodne našich občanov.

Športový klub

V roku 1933 bol založený spoločný športový klub pre obec Čab, Sila a Ašakerť. Klub niesol meno: Športový klub Ašakerť. Do neho najviac hráčov, ba i funkcionárov dodala naša obec. Hrište bolo tiež u nás neďaleko školy pri starom potoku na lúkach. Dr. H. Zoltán, veľkostatkár z Ašakerte veľmi vd'ačne a bezplatne prepožičal svoju lúku na tento cieľ. Mimo futbalu hral sa tam aj „volejbal“, ktorého propagátorom boli hlavne tunajší úradníci Ján Štefanka a Anton Jobek. Fotbalové zápasy bývaly skoro každú nedeľu, poskytujú hodne zábavy mladým a starým. Klub sa rozpadol v okt. 1935 pre nedostatok hráčov a finančných prostriedkov.

Obilný monopol

Zavedením obilného monopolu dostáva sa obilninám ustálenej ceny, čím je roľník chránený pred vykorisťovacími špekuláciami. Obilný monopol nadobudol platnosti dňa 1. aug. 1934.

Dobrovoľný hasičský zbor

D. H. S. bol v našej obci založený v r. 1926, ale behom času zanikol. Spr. školy I. Muóčík požiadal okr. Veliteľa Frant. Mojtu, aby mu bol nápomocný pri reorg. zboru. Ten sa dostanovil ešte s 2 hasičmi a dňa 29. júna 1935 bol skoro znovu zorganizovaný. Predsedom sa stal Ignác Muóčík, veliteľ Peter Gajdoš, nám. Veliteľ Frant. Zelenay, tajomník Peter Závodný, pokladník Melichar Bališ. Ďalšími členmi sú: Jozef Vranka, Jozef Vindiš, Lukáč Hudec, Viliam Mareček, Aladár Pavlovič, Dominik Šmitala, Rochus Kukučka, Štefan Babulík, Silvester Ďurka, Pavel Halák a Vít Vranka. Povzbudením pre členov bola nová rovnošata, ktorá došla koncom októbra 1935. Cenu splácala obec a čiastočne aj sám D. H. S.

Hasičské skladište

Staré hasičské skladište, ktoré bolo skoro vtláčené do nového potoka v dedine, nezodpovedalo. V ňom sa nachodila stará, 2 kolesová ručná striekačka a 1 – 2 hadice po 10 m. Za pôsobenie ved. notára B. Kneppu dočkali sme sa nového skladišťa oproti kaplnky.

Nákres dľa ašakerťanského skladišťa vyhotovil spr. školy. Pri stavbe sa vystriedalo 18 členov D. H. S. a obec dala 2 majstrov a materiál. Stavba bola dokončená koncom septembra 1935.

Požiar

Dňa 28. júla 1935 v 22 ½ h vznikol veľký požiar u starostu obce Jána Zelenaya. Zhorely 2 veľké kobyliny nevymláteného zbožia a 2 stohy sena, z ktorých jeden patrila Jozefovi Krčmárovi. Škoda bola veľká (asi 50.000 Kč). Pri požiari pracoval náš hasičský zbor, DHS z Ašakerte a zo Sily tiež so striekačkami. Požiar sa podarilo zdolať a jeho ďalšie šírenie zastaviť. Ved' všade v susedstve bolo ešte plno nevymláteného obilia, ktoré malo slúžiť za živnosť našich spoluobčanov a nie dostať sa do pažeráka dravého živlu. Ukázalo sa až teraz, že aký význam má náš D. H. S., ktorý práve minulý mesiac po dlhšej prestávke začal pracovať.

Politické presvedčenie

Naša malá dedina vyniká rozmanitosťou politického presvedčenia občanov. Vyberám niektoré dáta z voľby konanej dňa 26. mája 1935 do okr. zastupiteľstva. Najviac hlasov dostala Hlinkova slov. ľudová strana (102), Republikánska strana zemedel. a maloroľn. ľudu (96), Českosl. soc. demokr. (31) a Českoslov. Strana ľud. (11). Okrem toho naši voličia a voličky hlasovali na 6 rôzn. Kand. Listín. Mená strán neuvádzam, lebo obdržaly len 1 – 6 hlasov. 257 voličov odovzdalo svoje hlasy na 10 (desať) polit. strán.

Kroj

Za dávnych čias mužský kroj bol tiež obľúbený. Dnes sa nachodí odložený a používa sa len na javisku pri div. predstaveniach. Ženy a dievčatá si kroj zachovali, ale i ten sa modernizuje. Nosia: vyšívane rukávce, golier zvaný „krézel“, brusel (lajblík), pod hrdlom v predu vyšívane stužky. Sukňa vzadu je bohato nabrana a v predn. roztvorená. Zástery sú široké a ozdobené peknou výšivkou. Výšivky si kreslia a vyšívajú samé. Ku kroju patria čižmy, ale nosia už i poltopanky.

Rok 1936

Stromková slávnosť

Každoročne na jar majú sa konať stromkové slávnosti. Prvá takáto slávnosť bola zadržaná žiakmi dňa 19. apr. 1936 odpol. pri novovystavenom hasičskom skladišti. Slávnosť zahájil spr. školy a prečítal prejav krajinského prezidenta. Predvedené boli príležitostné básničky, spev, sľub žiactva o ochrane stromov a zasadená bola jedna lipa vedľa skladišťa. Už predtým bola vysadená tiež jedna lipa na škol. dvore. Sadenie bolo len symbolické, lebo slávnosť sa koná v nedeľu.

Otváranie has. skladišťa a posv. práporu

Naša obec sa dožila peknej slávnosti dňa 5. júla 1936. Bolo otváranie hasičského skladišťa a posviacka has. práporu, ktorý vyšila učiteľka Anna Muóciaková. Na slávnosť došiel i p. zemský vel. has. Belo Voldán z Bratisl., zástupcovia okr. has. jedn. č. 14 z Nitry, susedný zbor z Ašakerte, p. škol. inšp. Matej Miškóci, rím. kat. farár a ev. a. v. dekan z Ašakerte, mnoho inteligentov z celého okolia a veľký počet obecnstva. Zisk s deťmi zahraniého divadla nestačil na zakúpenie práporu, ale chýbajúci obnos sa vybral pri hlobení klincov do žrdi

prápor. V mene žiakov odovzdala prápor miestna učiteľka do rúk veliteľa D. H. S. Prápor dopol. posvätil v Ašakerti rím. kat. farár Jozef Mihalkovič. Vlastná slávnosť bola odpol. V nej píše „Hasičské listy“ z r. 1936 na str. 183 nasledovne: „Pri skladišti prehovorili br. Muócik, miestny č. veliteľ, pani Muóciaková predniesla duchaplnú reč, želajú zboru, aby toľko koruniek sa nazbieralo pri zatĺkaní klincov do žrde zástavy, koľko stehov obsahuje zástava (stalo sa, vyše 1.000 Kč sa zozbieralo,) ďalej prehovoril evanj. Dekan, školský inšpektor Miškóci a iní. Pri slávnosti br. zemský veliteľ dekoroval bronzovým záslužným krížom br. Muócika, za jeho veľké zásluhy na poli hasičstva a verejnú vďaku vyslovil panej Muóciakovej za horlivú činnosť v prospech hasičstva, ktorú postavil za skvelý príklad prítomnému obecnstvu. Po skončení slávnosti bola ľudová veselica, pri ktorej hasičia dokázali najväčšiu disciplínu. Obec Čab si môže gratulovať, že má taký šľachetný manželský pár, ako sú Muóciakovci a že nad bezpečnosťou majetkov a životov občanov bedlia takí obetaví mužovia, akí sú hasičia čabskí. Len trochu viac porozumenia a uznania by potrebovali zo strany občianstva. No, po tak vydarenej slávnosti hádam aj toho sa dožijú.“

Leto

Letné mesiace boli pekné a úroda primeraná. Roľníci už mali obilie posväžané v kobylinách, keď sa počasie razom zmenilo a v noci na 1. aug. 1936 sa lúky zalialy vodou. V nahshromaždenej úrode škodu robil dážď od vrchu a voda zas od spodku. Mlatba sa pretiahla, sklíčené zrno sa ťažko mlátilo.

Vojenské cvičenie

Cez záverečné voj. cvičenie dňa 1. sept. prenocovalo niekoľko vojakov i v našej obci. V škole mali kanceláriu a v byte spr. školy prenocovali major a št. kapitán.

Pán prez. v Nitre

Pán prez. dr. Eduard Beneš aj so svojou manželkou bol v Nitre dňa 24. sept. 1936. Na tomto privítaní bolo viac našich občanov a 15 členov nášho D. H. S. pomáhalo pri udržovaní poriadku.

Rum. kráľ v Bratislave

Pri vítaní jeho vel. rum. kráľa Karola II. a p. prez. dr. E. Beneša v Bratislave tiež vzalo účasť 11 našich mladíkov z D. H. S., ktorí odišli včas ráno 1. novembra a vrátili sa neskoro v noci.

Požiare

Toho roku sme mali dva požiare. Prvý bol po polnoci 16. júna a zhorely 2 stodoly a 2 stohy slamy (Repka a Ďurková na „Párovciach“) Ďalší požiar bol 1. aug. u Viliama Minarčínyho a zhorela jedna stodola.

Divadlá

Žiaci štát. ľud. školy zahrali dňa 19. a 20. apr. 1936 div. hru „V zakliatom srdiečku“. Zisk bol venovaný na zakúpenie hasičsk. prápora. Členovia D. H. S. zahrali 27. decembra 1936 hry: „Pre česť hasičstva“ a „Na letovisku“. Účasť bola veľmi pekná.

CPO

Veliteľom civilnej protiletectkej ochrany bol menovaný spr. školy Ignác Muócik a ten ju i zorganizoval v našej obci. Ľud porozumel dôležitosť tejto ochrany a preto pilne sú navštevované prednášky. V mesiaci marci je zadržaný v Ašakert samaritánsky kurz, ktorý

navštevujú niekoľkí členovia hasičského zboru. Koncom roku obec zakúpila aj 5 plyn. Masiek, aby sa výcvik ľahšie mohol konať.

Stavba notár. úradu v Ašakerti

Keďže naša obec patrí do obvodne notárskeho úradu v Ašaketi, prispela väčším obnosom na stavbu nového not. úradu v Ašakerti.

Rok 1937

Svojpomocná služba

V rámci CPO je začiatkom roku zorganizovaná svojpomocná služba. Do tejto služby boli viacerí zadelení a medzi nimi sú aj ženy. Signál k cvičeniu alebo poplachu sa dáva zvonením a trúbením. Nočné trúbenie hlásnika by mohlo vyrušiť spokojných obyvateľov, lebo sa podobá signálu CPO a preto v tomto roku už netrúbi, ale píska počet hodín a spieva, čo už predtým bolo zaniklo.

Stromková slávnosť

Aj v tomto roku zadržaná bola v škole stromková slávnosť dňa 11. apr. 1937 a zasadené boli dva guľovité agáty (1 na škol. dvore a 1 v záhrade pri vchode). Napriek nepriaznivému počasiu sišlo sa v škole hodne obecnstva.

Počasie

Dňa 15. apríla sosypal sa silný leják a tým prestal dážď, ktorý trval už asi vyše mesiaca. Jarné poľné práce nemohly byť načas prevedené a sú zameškané asi o jeden mesiac.

Oprava ciest

Do našej dediny vedúce cesty i v nej sa nachodiace, sú zlé. Pôda je mäkká, hlinistá a preto za dáždivého počasia vozy poriadne viaznu na ceste. K chorobe potrebný lekár sa môžu dostať svojim autom len na hradskú. Občania uznali, že na naše cesty treba hodne štrku a preto prvý vo väčšom množstve už v tomto roku dovážali.

Smrť prez. Masaryka

I do našej dediny sa dostala smutná zpráva, že dňa 14. sept. 1937 zomrel náš prvý prezident dr. T. G. Masaryk. Na smútočnej slávnosti 19. sept. prehovoril k shromaždeným občanom spr. školy. V deň pohrebu dňa 21. sept. sa v škole nevyučovalo a mnoho občanov a občaniek vypočulo rozhlasom vysielaný pohreb.

Požiare

V posledných rokoch sa nejak šíria požiare v našej obci a nevieme či ich pripisovať neopatrnosti, alebo podpalačstvu. Dňa 14. júna zhoreli ďalšie dve slamou pokryté pajty neďaleko školy (Tomáš Šmitala a Agneša Šmitalová – Kopec). Keď 1. aug. ľudia išli odpoľ. do kostola, práve vtedy bol založený požiar na streche pajty Jána Krčmára. Členovia hasičského zboru mali práve schôdzku a požiar v zárodku uhasili.

Divadlá

Členovia DHS chceli zachovať dobré meno našich divadelných ochotníkov a preto pokračovali v ich činnosti aj v tomto roku. Dňa 2. a 7. februára 1937 prekvapili našu verejnosť dobrými veselohrami „Zmätok nad zmätok“ a „Sluha pánom“. Dňa 24. decembra žiaci zahrali „Štedrý večer malej predávačky“. Hneď zatým 26. decembra predvedené sú

s dospelými ďalšie hry: „Doláry strýčka Johna“ a „Pánik“. Všetky divadlá nacvičil spr. školy a jeho manželka.

Rok 1938

Polárna žiara

V našich krajoch je veľmi zriedkavá polárna žiara. Bola viditeľná 25. januára 1938 asi od 20.15 h do 23.15. Na oblohe sa tiahla dlhá žiara červenej farby a bola prestúpená niekoľkými svetelnými stĺpmi. Poverčivejší ľudia povrávali, že žiara na nebi nevestí nič dobrého a veru že budeme mať vojnu. Keď i nemali celkom pravdu, ale musíme uznať, že tento rok bol hodne rušný a odohrávaly sa v ňom nie len v našej dedinke, ale v celej Európe rôzne udalosti.

Zbehy – Zl. Moravce

Dňa 15. mája 1938 bola zahájená doprava na novovystavenej dráhe Zbehy – Zlaté Moravce Na tejto slávnosti vzalo účasť niekoľko našich občanov a 17 členov DHS. Všetci boli zadarmo odvezení do Zl. Moraviec a späť.

Motorové vlaky

Následkom zmeny cestovného poriadku hodne sa zmenily vlaky na trati Nitra – Radošina. Desiať chodilo vedľa našej dediny 6 vlakov a teraz ich chodí 10. V tom sú 2 motorové vlaky, aké tu dosiaľ nechodily a sú preto hodne obdivované.

Neisté dni

V našom Česko – Slovenskom štáte žije dosť inojazyčných menšín. České Sudety sú hodne obývané Nemcami a títo si žiadali pripojenie k nemeckej ríši. Následkom toho dňa 21. mája bol náhle povolaný jeden ročník v zálohe na mimoriadne vojenské cvičenie. Aj našu obec niekoľkí opustili. Zavládne strach, neistota a pilnejšie sú čítané noviny a počúva sa rádio.

Žaloba

I naša obec patrí medzi tie, kde sa toho roku konajú voľby do obecného zastupiteľstva. Pri voľbe dňa 12. júna dostáva Hlinkova slov. ľud. strana 110 hlasov, republikánska 103 a česlov. ľud. strana 58 hlasov. Za starostu bol vyvolený Jozef Krčmár.

Slávnosť pri ukonč. škol. roku.

Pred ukončením škol. roku bola dňa 19. júna popol. pekná slávnosť. Za pekného počasia nashromaždilo sa v škole na dvore moc ľudí. Žiaci predniesli básničky, spievali a predviedli niektoré ukážky z telocviku. Najviac smiechu bolo pri závodoch v behu vo vreciach, na jednej nohe, chytanie vyhodenej vajca, jedenie koláča o závod, atď. Víťazi boli odmenení škol. potrebami.

A. Hlinka

Veľký muž a vodca Slovákov, Andrej Hlinka, ktorý toľko trpel a bojoval za našu lepšiu budúcnosť, opustil nás na večnosť dňa 16. augusta 1938. Zomrel a pochovaný je v Ružomberku. Na celom Slovensku bol veľký smútok, jeho pamiatka ostane medzi nami.

Mobilizácia

Prišlo, čo ľud očakával. Dňa 23. sept. 1938 večer o 20 hod. 20 min. je rozhlasom oznámená mobilizácia. Ráno sú už na stenách vyhlášky, dľa ktorých povinní sú narukovať všetci záložníci do 40. roku. Odchod bol spokojný a poslední odchádzali 25. sept. popoludní. Našu obec opustilo asi 43 – 45 ľudí.

Život v mobiliz. obci

Život v obci ide spokojne ďalej, len každý netrpezlivo očakáva vývin ďalších udalostí. Prácu na poliach zastávajú ženy, starci a deti. Stretol som raz starčeka s kosou, ktorý veru už dosť ťažko kráča. Zanechali ho 2 synovia a viac detí nemal. Veru slzy sa mu tísli do očí pri našom rozhovore. V škole sa riadne vyučuje, lebo spr. Školy nebol vojakom.

Zatemňovanie, CPO

Trvalé zatemnenie a pohotovosť CPO trvala od 24. sept. do 1. októbra. Službu konaly aj ženy a pribraní mladíci, lebo väčšina bola narukovaná.

Mníchovské a viedenské rozhodnutie

Vojna dosiaľ nebola, lebo národy sa usilovali smierlivou cestou vyriešiť svoje požiadavky. Na základe mníchovskej dohody zo dňa 29. sept. 1938 odovzdáva Česko – Slovensko začiatkom okt. nemeckým obyvateľstvom obývané územie Nemecku. Viedenským rozhodnutím z 2. nov. 1938 i naše Slovensko stáca južnú časť a odstupuje ju Maďarsku.

Príchod utečencov

Slováci vyprázdňovali obsadiť sa majúce územie a preto niekoľkí utečenci sa uchýlili na veľkostatku v Lahni. Museli opustiť svoje domy, role a hľadať druhý domov medzi rodnými bratmi.

6. okt. 1938

Za takýchto okolností došlo k uskutočneniu požiadavky nebohého Andreja Hlinku dňa 6 októbra 1938 v Žiline, kde sa síšli zástupcovia slovenského národa a bola utvorená prvá slovenská vláda na čele s min. predsedom dr. Jozefom Tisom. Týmto dostalo Slovensko autonómiu v Česko – Slovensku, po čom už tak dávno túžilo.

Prenocovanie vojska

Dňa 17. novembra večer dostavil sa jeden prapor vojska asi s 12 dôstojníkmi a s celým trénom (do 60 koní) do našej obce. Prenocovali tu cestou s hraníc do Nového Mesta n/V. V škole spalo asi 75 mužov s veliteľom pluku a roty. Včas ráno 18. nov. opustili obec.

Zjednotenie polit. strán

Naša obec mala niekoľko politických strán. Je nás tu dosť málo a ešte sme boli polit. stranami rozdelení na niekoľko skupín. Nadišla nedeľa slovenského zjednotenia dňa 20 nov. 1938, keď mali zaniknúť rôzne strany a sjednotiť sa v Hlinkovej slov. ľud. strane – strane slov. nár. jednoty. Za týmto účelom shormaždili sa občania v škole, kde predniesol spr. Školy reč na tému: „ Jeden národ – jedna strana.“ Okrem neho nemal kto prehovoriť a preto až budúcnosť ukáže, či sa politické názory jednotlivcov urovnajú.

Hlinkova garda

Hlinkova garda (HG) založená bola v našej obci dňa 15. dec. 1938. Schôdzku do miestn. Hostinca svolal p. spr. František Lübke z Ašakerte. Za veliteľa bol navrhnutý spr. školy Ignác Muóciak, ktorý voľbu nemohol prijať keďže nebol vojakom. Prvým veliteľom sa

stal poriadny a statočný občan Peter Gajdoš. Škoda, že pri založení tak dôležitého spolku ako je HG sa úplne zabudlo na školu a za vhodnejšiu miestnosť sa uznala krčma.

Voľby do snemu

Voľby do prvého snemu Slovenskej krajiny boli dňa 18. dec. 1938. Voličov o spôsobe voľby poučil spr. školy pri zakladaní HG. Všetci voličia hlasovali „áno“ a preto večer v rozhlase pri hlásení volebných výsledkov bolo počuť i meno našej obce.

Prihláška do HSLS

Následkom sjednotenia polit. strán prijíma Hlinkova slov. ľud. strana (HSLS) dňa 28. dec. Prihlášky za členov. Počet doterajších členov sa hodne zväčšil, lebo mnohí uznali za potrebné sdružiť sa v tejto strane.

Demobilizácia

Po vyrovnaní územných požiadaviek našich susedov nastaly spokojnejšie dni a preto začali sa vracat' povalovaní záložníci. Každý ich s radosťou očakával tým viac, že sa blížily sviatky radosti – Vianoce. Poslední sa vrátili od vojenčiny 15. decembra 1938.

Divadlo

Miestna osvetová komisia a DHS zahráli 6. februára 1938 dobré veselohry „ Tá naša Marča“ a „ Moja milá pani testiná“. Divadlá nacvičili členovia učiteľského sboru. Návšteva bola pekná.

Sčítanie ľudu

Zakončením tohto roku je sčítanie ľudu dňa 31. decembra 1938. Dľa neho naša obec má 565 obyvateľov, z toho 459 rím. kat., 3 gr. kat., 86 ev. a v., 7 izr. a 10 bez vyzn.

Rok 1939

Po rušnom minulom roku s uprimnou zvedavosťou vstupujeme do nového roku a čakali sme, že čo nám prinesie. Nesklamali sme sa, lebo sa zrodil náš milý „ Slovenský štát“.

Zasedá slov. vláda

Dňa 18. januára 1939 zasedá v Bratislave prvá slovenská vláda. Je plno radosti, budovy sú ozdobené slov. zástavami a na školách sa navyučuje.

Hlinkova mládež

Starší sú zorganizovaní v HG a školáci zas majú svoj spolok HM (Hlinkova mládež). Organizáciu založil, viedol a prvým veliteľom HM sa stal spr. školy Ognác Muóciik. Je to prvá zorganizovaná HM na okolí.

Slovenský štát

Splnila sa dávna túžba mnohých Slovákov doma i v zahraničí dňa 14. marca 1939, keď sa utvoril samostatný slovenský štát. Nie len budovy sú ozdobené zástavami, ale i naše srdcia prekypujú veľkou radosťou. 19. marca sú vo všetkých kostoloch slávnostné bohoslužby a na celom Slovensku vzdáva vďaku slov. národ Bohu za samostatnosť. Na tento deň je stanovená aj veľká spoločná manifestačná oslava slobody a samostatnosti. Slávnosť všetkých susedných obcí bola v Ašakerti. Urovnané trojstupy členov HG a DHS tiahly dedinou na čele

so slovenskou zástavou a so spevom „ Na Slovensku po slovenský“, „ Kamaráti na stráž“. Naša dedina bola tam pekne zastúpená. Účastníci sa rozchádzali s radostnou tvárou a so spevom v ústreťi šťastnejších dní.

Služba HG

HG máva tieto dni službu a stará sa o bezpečnosť spoluobčanov. Od 8 h dňa 16. marca vypomáha HG v Ašakerti pri konaní služby na poštovom úrade.

Výmena peňazí

Výmena peňazí išla celkom hladko. Koncom apr. 1939 vymieňajú 500, 1000 a 5000 kor. Bankovky. 24. júla – 2 aug. sťahujú 50 kor. Papierové peniaze a zmieňujú za iné. Koncom októbra prestávajú byť platidlom staré 10 kor. bankovky a zamieňajú ich za nové slovenské s obrazom A. Hlinku. Výmenu prevádzal v Ašakerti poštový úrad, poľažne Nár. banka fil. v Nitre.

Spomienka smrti A Hlinku

V deň prvého výročia smrti zvečnelého vodcu slovenského národa Andreja Hlinku bola v škole dôstojná slávnosť, ktorú usporiadala Miestna organ. Hlinkovej slov. ľud. strany. N tejto slávnosti dňa 16. aug. prehovoril spr. školy ako kult. Ref. HSLS.

Povolanie do zbrane

Pomery v Europe sú ešte stále nie vyriešené. Nedorozumenie medzi Nemeckom a Poľskom sa stále priestrojalo, až konečne Nemecko vypovedalo vojnu Poľsku. Prvé svolávacie lístky v našej obci boli doručené 27. aug. a čoskoro zatým 3 sept. 1939 povolané boli odvodné ročníky 1922 – 36 (do 39-40 r.) na vojenské cvičenie. Naši vojaci bojovali po boku nemeckých vojakov, aby vyslobodili zotročených bratov v Poľsku. Koncom septembra nám boli vrátené všetky Poliakmi privlastnené územia. Po tomto zákroku navrátili sa všetci naši záložníci začiatkom okt. 1939.

Pohotovosť CPO, zatemnenie

Od 2. sept. až do 25. sept. 1939 bola pohotovosť CPO a trvalé zatemnenie na celom území Slovenskej republiky. Službu cez deň i cez noc konala HG a CPO. Ťažkú a zodpovednú prácu musel konať miestny veliteľ CPO. Musel spravodlivo zadelovať a kontrolovať službu. Napriek tomu pri upozornení jedného občana, že do zadelenej služby mal sa dostanoviť, obdržal od neho peknú poznámku: „Vy ste môj sluha a ja vás poslúchať nebudem!“ Všetci ostatní riadne, svedomite a presne konali svoje povinnosti. Tu uvedený príklad nech je len upozornením do budúcnosti, že kto má na zreteli blaho vlasti, musí aj poslúchať, lebo len tak môže veliteľ riadne konať jemu naložené povinnosti.

Spomienka na odtrhnutých rodákov

Začiatkom novembra spomíname nie len na mrtvých ale i na živých, ktorí vlašajším viedenským rozsudkom boli od nášho tela odrezaní. Dňa 2. novembra večer o 20 h shromaždila sa v škole HG moc občianstva. Vypočuli rozhlas a prednášku: „Spomienka na smutný 2 nov. 1938“, ktorú predniesol spr. školy.

„Zimná pomoc“

Dňa 5. nov. 2-2 členovia ob. Zastupiteľstva previedli v našej obci sbierku na „Zimnú pomoc“ v prospech chudobných rodných bratov. Sosbietali Ks 159.10.

Zlatý poklad republiky

HG previedla 12. novembra v našej obci sbierku na zlatý poklad republiky. Sosbierali Ks 260- a: 1 zlatý kus, 1 strieb. Retiazku, 1 strieb. Prsteň a 8 strieb. mincí. Spr. školy a jeho manželka okrem prispenia na túto sbierku už predtým odovzdali v Nitre zlatú retiazku vo váhe 9.5 gr. Na pamiatku väčších odovzdaných darov dostali darcova kovový prsteň s nápisom: „ Slovenský štát ďakuje.“

Voľba prvého prezidenta

V pekne vyzdobenej triede shromaždili sa dňa 26. okt. 1939 žiaci dvoch tried a moc obecnstva, aby vypočuli rozhlas o voľbe prvého prezidenta Slovenskej republiky. Svoje rádio prepožičal spr. školy, ktorý prehovoril aj o význame dňa. Shormaždení s veľkým záujmom a so zvedavosťou sledovali priebeh voľby. K radosti nás všetkých za prvého prezidenta bol zvolený p. dr. Jozef Tiso. Na druhý deň sme na slávn. Bohoslužbách v Ašakerti a modlíme sa za prvého prezidenta.

Týmto by končil významnejšie udalosti a prechádzam na bežné, ktoré sa odohrali v našej obci.

Vysadenie stromkov

Aj naši občania uznali užitočnosť ovocných stromov a oreto obec zakúpila ovocné stromky (ringl. a bystr. slivky) a nechala ich vysadiť vedľa cesty od kaplnky až po hradskú. Dňa 16. apr. 1939 vydržiavala škola pri týchto stromkov za účasti veľkého počtu obecnstva „stromkovú slávnosť“.

Zavážanie hliníka

Medzi kaplnkou a has. Skoladišťom bol dosť veľký „hliník“, odkiaľ si brávali ľudia hlinu. V posledných rokoch zmenila sa nižina na barinu, ktorá vítala každého hneď pri chode do obce svojím zápachom. Na okrajoch boli stromy (moruše), ktorých korene boli viditeľné hodne nad zemou. Potrebné bolo tento pozemok upraviť. Stalo sa tak koncom apríla 1939. K zasypaniu potrebnú zem dovážalo viac vozov s cesty pri cintoríne, kde ju odorávali, aby tam nebolo také stúpanie. Na prevedenie týchto prác dostala obec podporu od okr. úradu v Nitre v obnose Ks 7.000.- Na takto získanom peknom pozemku mienila obec vystaviť kultúrny dom, kde by bola umiestnená aj II. Trieda školy. Konečne sa dohodli, že II. Trieda bude pristavená k terajšej škole a časom možno tu postaviť len na kultúrne ciele slúžiaci dom.

Motorová striekačka, 20 VIII. 1939

Miestny DHS sa už dávno domáhal novej striekačky, lebo doterajšia stará dvojkoľ. ručná už nezodpovedala svojmu účelu. Za podpory nitr. okresu (Ks 15.000.-) a hasičského fondu (KS 7.000.-) podarilo sa aj našej obci zadovážiť dvojkolesový prenosný motorový agregát s príslušenstvom v hodnote Ks 25.000. Bol to jeden z 10, ktoré razom zakúpil okres pre svoje obce. Za pomoci p. vedúceho notára B. Kneppu pomerne ľahko sme sa dostali k tejto striekačke, keď obec mala s jej zadovážením len do Ks 2.700.- výdavkov. Už predtým v máji sa previedla výstavba veže na jestvujúcom skladišti pre sušenie hadíc. Prevzatie striekačky bolo v rámci „Hasičského dňa v Nitre“, kde boli všetci naši členovia DHS a viac spoluobčanov a dievčat. Agregát bol tam posvätený a naši mladí hasiči s ním na slávnosti aj cvičili. Starosta obce Jozef Krčmár bol tak ochotný vziať účasť na slávnosti, striekačku prevziať a za svojím vozom neskoro večer i priviesť. Shromaždené obecnstvo nás už dávno očakávalo.

Kuratórium pri škole

Na základe nariadenia Ministerstva školstva a nár. osv. aj pri tunajšej škole bolo zriadené kuratórium za súčinnosti obecného zastupiteľstva. Malo štyroch členov z úradu, 4 volených a 4 menovaných.

Ved. notár.

Koncom septembra 1939 bol preložený v. notár B. Kneppo a jeho miesto zaujal Ján Mitter, ktorý sa iste tiež dobre bude cítiť medzi nami.

Družstvo

Židia sú stále viac a viac vytláčaní z verejného života, čo priniesla so sebou doba. Chceme znemožniť obchodovanie tunajších dvoch žid. obchodníkov a preto za pomoci p. notára Jána Mittera zakladáme dňa 17. dec. 1939 „Potravné družstvo“. Správa mala 5 členov (Viliam Minarčíny – predseda, Štefan Krajčovič- podpr., Peter Andacký – pokladník, Peter Gajdoš a Aladár Pavlovič). Predsedom doz. Výboru bol Blažej Jobek, podpreds. Melichar Bališ, Ďalšími členmi doz. Výboru boli: Pavel Cintula, Štefan Melovič, Jozef Krčmár a Ján Závodný ml. Za účtovníka bol vyvolený spr. školy a za obchodvedúceho Viliam Zelenay. Obchodovanie išlo dobre, len škoda, že obchodvedúci nepovedal svoju myšlienku, že sa časom chce osamostatniť. Bez vedomia správy a doz. výboru odkúpil od viac členov „akcie“, alebo lepšie povediac, vrátil im peniaze, čím vlastne prestali byť členmi. Dňa 4. mája 1940 sa obchodved. Osamostatnil a vyrovnal s obch. spoločnosťou. 2. júna sa táto spoločnosť rozpadla, lebo s kapitálom Ks 3.630.- nebolo možné nič podnikáť. Ostatným členom bola vrátená zaplatená účasťina so zápisným a zisk od účasť. Ks 15.- Ostatok (Ks 218.35) bol darovný hasičskému sboru. Škoda, že pre nesvornosť nebolo možné udržať toto družstvo.

Divadlo

Aj v tomto roku DHS zahralo dňa 12. februára 1939 divadlo. Predvedené boli hry: „Dedinský krutáň“ a „Tri vrecia zemiakov.“ Polovica čistého zisku bola darovaná HG.

Rok 1940

Silná zima

Nový rok nám priniesol dosť silnú zimu. Teplomer začiatkom januára klesal na – 19 - -22 °C. Zima dosiahne vrcholu až dňa 17. februára 1940, kedy je – 25,5 °C. V dňoch 13., 14. a 20. februára nechodia riadne ani vlaky, lebo fujak narobil veľké záveje, miestami až 1,5 m vysoké. Občania musia uvoľňovať zafúkanú hradskú. Pozostatky snehu boli miestami ešte aj na Veľkú noc.

Výročie samostatn.

Slávnosť prvého výročia našej samostatnosti bola zadržaná dňa 14. marca po službách božích. V škole shromaždené obecnstvo vypočulo rozhlasový prejav p. prez. Dr. Jozefa Tisu. Rádio prepožičal spr. školy. Zátým bola školská slávnosť. Shromaždených privítala učiteľka Anna Mućociková. Žiaci a žiačky predniesli nacvičené básničky a spievali. O význame dňa prehovoril spr. školy. Po ukončení slávnosti poďakoval sa prítomný starosta obce Jozef Krčmár učiteľom za námahu a žiactvu za pekné básničky a sám sa pomodlil za prvého nášho p. prezidenta. Účasť bola neobyčajne pekná.

Polárna žiara

Dňa 24. marca večer medzi 19 – 20 h bola viditeľná polárna žiara, čo bol ozaj pekný úkaz.

Požiar

V čas ráno o 3.45 h bol upovedomený tunajší DHS, že v neďalekej Lahni horí. Behom ½ hodiny bol na mieste požiaru s novým motor. agregátom. Zhorela jedna maštal'

Hasičský deň

Členovia DHS už min. roku chceli usporiadať „Hasičský deň“ na ktorom by obecensvo bolo malo príležitosť vidieť novú motorovú striekačku a jej výkon. Plán sa nemohol uskutočniť, lebo viacerí členovia boli povolaní na voj. cvičenie. V tomto roku sa započalo so cvičbami k uskutočneniu verejného vystúpenia. Jeden občan však svojim nemiestnym vystúpením znemožnil ďalšie cvičby a znemožnil verejné vystúpenie. Ozvena tejto udalosti bola uverejnená v časopise „Na pomoc“, roč. II., č. 5 – 7. Je nepochopiteľné, že niektorí občania ešte ani dnes nevedia, že členovia DHS z lásky ku svojim bližným dobrovoľne a bezplatne venujú svoj voľný čas ku cvičbám, ničia svoj vlastný oblek – obuv a včas nebezpečenstva chránia majetok jednotlivcov, tedy i majetok obecný a celoštátny.

Sber odpadkov

Na základe nariadenia Min. školstva a nár. osvetu v Bratislave vyhládalo žiactvo tunajšej školy v mesiaci máji jednotlivé domy a previedlo prvú sbierku odpadkov. Sosbierali: 352.40 kg starého železa a 27.90 kg gummy. Odpadky boli dodané do Ašakerte a odtiaľ odvezené do Nitry.

Smrť najst. ženy

Najstaršia naša obyvateľka, menom Anna Sopóci, rod. Brožeková, zomrela dňa 4. júna 1940 vo veku 93 rokov. Pochovaná bola 5. júna na miestnom ev. a. v. cintoríne.

Búrky, žatva

V tomto roku bola i žatva neskoršie. Dňa 8. júla večer bola veľká búrka a padal ľadovec vo veľkosti orechov. Narobil pomerne dosť škody. Konečne 13. júla sa započala žatva a pre zlé počasie trvala do konca mesiaca. Dňa 26. júla bol silný leják s vetrom, ktorý namočil kríže, pováľal kukuricu a ešte miestami nezožaté obilie.

Bicyklové závody

Dňa 14. júla mali sme v našej obci zaujímavé bicyklové závody. Na dolnom konci dediny bol potok rozšírený a cezeň vyhotovená úzka lavička. Závodníci mali sa usilovať dostať sa cez lavičku na bicykli na druhú stranu. Prihlásilo sa 6 závodníkov (všetci cudzí). Pri závození niektorí sa aj okúpali. Prví traja najšikovnejší boli odmenení. Na závody prišlo moc ľudí, len škody, že celý podnik nebol lepšie organizovaný.

Nový vel. HG.

Doterajší veliteľ Hlinkovej gardy Peter Gajdoš sa vzdal tejto hodnosti na schôdzke dňa 28. júla. Na jeho miesto navrhol predseda HSLS Viliama Zelenay, ktorý funkciu aj prijal.

Ponosa na učiteľov

Spr. školy Ignác Muóci musel sa dňa 21. augusta 1940 podrobiť operácii hnisavého zápalu slepého čreva a brušnej blany v nemocnici v Nitre. Po príchode domov (4. sept. dostavila sa infekcia a silný črevný katar). Bol neprítomný v službe od 1. sept. 1940.

Správca školy ležal ešte v nemocnici v Nitre po ťažkej operácii, keď sa dozvedel o sťažnosti niektorých zlomyselných občanov na neho a jeho manželku. Pôvodcov žaloby netreba ďaleko hľadať. „Uctive sa pripojujeme téj sťažnosti oproti spr. učiteľa Ignáca Muócika podanej, ktorú podal Eugen Kantor rk. farár v Ašakerti 12/VII 1940 a žiadáme ....“ takto znie začiatok zhanobenej slovenčiny v jednej žalobe. Spr. školy a jeho manželky podali na 2 stranách napísanú nepravdivú, vymyslenú a nedokazateľnú ponosu svoje ospravedlnenie na 12 stranách. Opustili tedy spr. školy v nemocnici skoro všetci ľudia a jedine Boh, ktorý má sľutovanie, bdel pri jeho lôžku. Po príchode z nemocnice pracoval 5 dní spr. školy na ospravedlnení. To bol jeho pokoj k bezstarostnému po prežitej nebezpečnej operácii, keď sa musel brániť proti ľuďom, ktorí neznajú lásku k bližnému. Čiastku túto preto udávam do tejto pamätnej knihy, aby sa budúci občania usilovali zmeniť známe porekadlo, že človek pre svoju dobrotu príde na psotu a za dobré aby nečakal dobré. Ja pevne verím: „ Pán Boh je nie náhlivý, ale pamätlivý!“

Zaslané ospravedlnenia Min. škol. a nár. osvety koncom mesiaca decembra 1940 vzalo na vedomie a ďalšie pokračovanie pre bezzákladnosť sťažností zastavilo. Dostalo sa tedy obom obžalovaným aspoň čiastočného zadosťučinenia.

Druhá učit. sila

Do 25. sept. 1940 učila manželka spr. školy v obidvoch triedach. Konečne v tento deň bola na tunajšiu školu dočasne pridelená k zastupovaniu spr. školy Mária Vagačová, učiteľka št. ľud. školy vo Veľ. Lapáši. Bytu nemohla dostať v celej dedine, konečne ju prijal obyvateľ Ján Kulich.

Dňa 23. októbra nastúpila miesto výp. uč. Emília Nyitray. Pridelená uč. M. Vagačová sa vrátila na svoje pôvodné miesto. Ani novoustanovená výp. učiteľka nemohla najst' v dedine byt. Prijal ju Ján Valúšek.

Pozdrav „ Na stráž!“

Na základe nariadenie bol zavedený v škole od začiatku škol. r. 1940/41 pozdrav „Na stráž!“ Takto sa zdravia žiaci nie len v škole, ale aj mimo nej a preto preniká aj do dediny, kde sa dosiaľ neujal.

Nový vel. CPO

Následkom choroby vzdal sa spr. školy začiatkom sept. 940 veliteľstva CPO(civ. protilet. ochr.). Za nového veliteľa bol menovaný Alex. Solčanský a za nám. vel. Rochus Kukučka.

Kurz slov. dejín

Dľa nariadenia bol zadržaný kurz slov. dejín aj v našej dedinke. Kurz bol pre dospelých, vydržoval sa večer v škole a prednášali miestni učitelia. Prvý kurz bol od 10. jan. 1940 do 14. marca a bol dosť pekne navštevovaný. Ďalší kurz bol od 8. nov. do 29. nov. 1940, kedy pre nezaujím a malú účasť občanov bol zastavený.

Smelá lúpež

Dňa 6. jan. 1940 medzi ½ 11 – 11 h(cez sv. omšu) vlúpali sa do mlyna Lampertovej, alebo správnejšie do jej bytu a odcudzili zväčša peniaze. Páchatelia (tunajší) boli čoskoro chytení a zatvorení.

Sčítanie ľudu

Dľa prevedeného sčítania ľudu dňa 15. dec. 1940 má naša obec 571 obyvateľov. Z toho: 447 rím. kat., 10 gr. kat., 106 ev. a. v. a 8 izr.

Národnosť slovenská: 552, maďarská: 11, židovská: 8.

Rok 1941

Vecný náklad na školu

Od 1. januára 1941 je platný nový zákon o ľudových školách č. 308/940 Sb. z. dľa ktorého osobné výdavky na všetkých školách hradí štát a vecné výdavky patričné obce. Naša obec má tedy teraz už väčšie zaviazanosti voči škole a bude mať aj väčšie výdavky. Dľa nového zákona aj ráz školy bude pozmenený.

Zmena veliteľa HG

Hlavné veliteľstvo Hlinkovej gardy neschválilo zmenu osobe veliteľa HG a preto miestne veliteľstvo prevzal zas dňa 30. januára 1941 jej bývalý veliteľ Peter Gajdoš.

Odchod výpom. učiteľky

Dňom 1. februára bola ustanovená vyp. učiteľka na druhú školu, lebo spr. školy Ignác Muóciik po 5 mesačnej neprítomnosti v službe a po čiastočnom uzdravení zaujal zas svoje miesto.

Divadlo

Spr. školy a jeho manželka nacvičili so členmi DHS veselohry „Raj na zemi“ a „Neviditeľná“, ktoré boli zahrané 8. a 9. februára 1941. Trieda bola preplnená a herci i herečky podali dobré výkony.

Výročie samostatnosti

Po školskej slávnosti dňa 13. marca bolo dňa 14. marca večer slávnosť pre dospelých, ktorú usporiadala MOHSLS. Schádzali sa mnohí do pekne ozdobenej triedy, kde o 18.30 h vypočuli rozhlasový prejav gen. taj. HSLŠ ministra Medrického a hl. vel. HG Alex. Macha. Rádiopríjmač požičal spr. školy, ktorý povedal aj slávnostnú reč. Jeho manželka predniesla báseň „Živá rozprávka“. Žiaci II. triedy spestrili slávnosť básňami a spevom. Predseda MOHSLS Peter Vranka po slávnosti poďakoval všetkým za účasť a členom učit. sboru za ich námahu.

Meniny p. prez.

MOHSLS zadržala večer 18. marca v škol. budove oslavu mením p. prez. dr. Joz. Tisu. O 19.30 h vypočuli shromaždení rozhlasový prejav p. prezidenta. O živote vodcu národa a štátu prehovoril spr. školy a jeho manželka predniesla báseň „Prvému prezidentovi“.

Letný čas

„Letný čas“ bol zavedený na celom Slovensku dňa 18. apr. 1941 tak, že sa hodiny posunuli o 23 h na 24 h, čo prinútilo každého, aby o jednu hodinu skôr vstával a denne viac pracoval.

Zatemnenie

Od 10. apríla do 18. apríla 1941 bolo nariadené trvalé zatemnenie. Bolo zakázané vôbec svietiť.

Vysádzanie stromkov

Obec zakúpila 200 ovocných stromkov a z nich jednotlivci si zakúpili 126 kusov. Z ostatných 60 bolo vysadených vedľa cesty na hradskú, čím boli nahradené zamrznuté stromky a 14 kusov dala obec vysadiť v školskej záhrade na miesto pomrznutých vystr. slivák. Okrem toho dala obec vysadiť 2000 kusov koš. vrbí na ob. pozemku medzi dvoma potokmi nižšie školy. Čin tento zasluhuje pochvaly, len bude potrebné o stromky sa aj starať.

Narod. A. Hitlera

Divadlo

Narodeniny A. Hitlera, veľkého ochrancu nášho národa, boli zadržané dňa 20. apríla 1941 v škole. Spr. školy vo svojej reči „Adolf Hitler, Vodca nemeckého národa“ ocenil význam tohto veľkého muža. Za tým členovia DHS zahrli veselohry: „Život vojenský – život veselý“ a „Agenti“. Hry boli prevedené na novozadováženom a pekne ozdobenom javisku. Zvlášť treba pripomenúť peknú účasť obecnstva zo susedných dedín.

Pripomienka M. R. Štefánika

Po škol. slávnosti 3. mája zadržala MOHSLS tiež spomienkovú slávnosť na nášho hrdinu dňa 4. mája o 16 h, na ktorej účastníkom pripomenul M. R. Štefánika vo svojej reči spr. školy, kladúc ho nám všetkým za príklad.

Úraz žiaka

Členovia DHS napriek nedostatočnému porozumeniu spoluobčianstva mávajú vše cvičby. Pri takomto cvičení dňa 4. mája 1941 večer asi o 19 h bol zranený na oko žiak II. tr. Peter Šmitala. Žiaci pre ich zvedavosť sa nedali odohnať a tak sa stalo, že menovanému čiastka vody zranila oko. Zranenie bolo pojednávané pred súdom v Nitre dňa 29. sept. 1941 a obžalovaní (Frant. Ivančík a Štef. Mareček) boli oslobodení, lebo si úraz si zapríčinil žiak Peter Šmitala sám svojou neopatrnosťou. Vzniklé výdavky uhradila dobrovoľne štát. ľudová škola v Čabe z podpory, ktorú dostala od asekur. oddel. kraj. hasičskej jednoty na Slovensku.

Stromk. slávnosť

Riad. školy usporiadalo 11. mája popol. stromkovú slávnosť. Žiaci predniesli vhodné básne, spievali a o ochrane prírody prehovoril riad. školy. Slávnosť sa ukončila zaspievaním hymny. Pre pokročilosť času neboly stromky sadené.

Memor. slávnosť

Dňa 25. mája 1941 odbavujú sa v škole dve slávnosti. Prvá bola slávnosť slov. memoranda o 15.30 h. Riad. školy v prívete zazlieval členom MOHSLS neúčasť na tejto slávnosti, ktoré si nedržali za povinnosť dostať sa na tak významnú slávnosť. (Zo 37 členov bolo len 6). Návšteva bola ináč pekná (11 muž., 100 žen. a škol. deti). Shromaždených privítal preds. HSLS, zatým hymna, ďalej riad. školy prehovoril o memorandume slov. národa. Učiteľka predniesla báseň od J. Kráľa: „Duma slovenská“.

Deň slov. rodiny

Hneď po tomto programe bol zadržaný „Deň slovenskej rodiny“. Žiaci vzali účasť básňami a spevnými číslami. O význame dňa a o slov. matke prehovoril riad. školy. Po slávnosti prítomný star. obce Jozef Krčmár nadviazal svoje slová na privítaciu reč riad. školy a i on vytýkal, že niektorí radšej sedia v „šenku“, než by vzali účasť na tejto slávnosti. Vrelými slovami ďakovali riad. školy a učiteľke za peknú slávnosť.

VI. Komisár, por. Zbor

Župný úrad v Nitre rozpusťil obecné zastup. našej obce a vymenoval vl. komisára, poradný zbor, ktorí zložili dňa 26. mája 1941 prísahu do rúk ved. notára Jána Malinovského. Vládnym komisárom bol menovaný doterajší starosta Jozef Krčmár a členovia poradného zboru: Peter Vranka, preds. MOHSLS, Peter Gajdoš, velít. HG, Aladár Pavlovič, Viliam Minarčiny, Ján Sabo a Ignác Muóciik.

Kurz pož. služby v Nitre

V dňoch 5. až 7. júna 1941 bol usporiadaný v Nitre kurz pre veliteľov hasičskej a požiarnej služby CPO. Na tomto kurze vzal účasť veliteľ DHS Ignác Muóciik a strojník Peter Ďurka.

Hasičský deň

Konečne sa uskutočnila dávna túžba členov dobrov. hasičského zboru a dňa 22. júna 1941 zadržaný bol v našej obci „Hasičský deň“. Členovia DHS sa už predtým usilovne pripravovali. Miesto za has. skladom bolo očistené a čiastka urovnaná a zeleňou ozdobená. Slávnosť bola popoludní. Dostanovili sa členovia DHS zo Sily a z Ašakerte. V zastúpení Okr. has. jednoty bol tu nám. veliteľ Bíro. Po patričnom hlásení a zaspievaní hymny prehovoril veliteľ a obv. dozorca Ignác Muóciik, vl. komisár obce Jozef Krčmár a prednesené boli básne. Ďalší program bol: cvičenie s hadicami, skupinky žiakov, suché strojenie agregátu, ukážka hasenia požiarov. Po programe bol nástup všetkých hasičov a prejav, ktorý povedal nám. Okr. veliteľ Bíro. Ochráncovia našich majetkov predviedli vzorné cvičenia a svojou disciplínou dokázali, že vedia plniť rozkazy nadriadených a i v budúcnosti chcú slúžiť „Bohu na slávu, bližnému na pomoc“. Žiaci s nacvičenými skupinkami spestrili program, začo sa im dostalo od obecnstva veľkého potlesku. Tanečná zábava už bola slabo navštívená, lebo popol. bolo doručených viac zvolávacích lístkov na vojenské cvičenie. Okrem toho bolo nariadené od dnešného večera trvalé zatemnenie a služba SPO.

Nedostatok múky

Ukázal sa nedostatok múky v našej obci a preto 5. júla 1941 hľadá 4 člená komisia zvyšnú múku v niektorých domoch. Takto zaobstaraná múka bola odpredaná rodinám, ktoré už nemaly múky.

Žatva

Jaro bolo pomerne studené a hodne mokré a preto sa oneskorila aj žatva, ktorá sa započala 14. júla 1941. Mlatba trvala od 1. augusta.

Búrka

Dňa 15. júla v noci o ½2 h bol silný leják, doprevádzaný hrmením a stálym, súvislým blýskaním. Takýto špatný čas a divné prírodné úkazy sú nepamätné.

Prídel chleba a múky

Od 1. sept. 1941 vstupuje v platnosť ne celom území Slovenska nový spôsob distribúcie chleba a múky na odberné legitimácie. Dľa toho dostávajú: veľmi ťažko pracujúci 10 kg múky (3 kg na varenie a 7 kg na chlieb), ťažko pracujúci 8 kg (3+5) a ostatné osoby 7 kg múky (250+450) mesačne.

Žel. zastávka

Obec podala žiadosť o povolenie železn. zastávky v našej obci. Bolo potrebné na vyhladnutom mieste urovnať pôdu. Práca táto sa započala 5. novembra 1941.

Večerný kurz

Riad. školy usporiadalo v škol. budove večerný kurz. Prednášali členovia učit. zboru každú nedeľu od 16. nov. 1941. Na tomto kurze mali sa rozšíriť vedomosti účastníkov. Z počiatku boli prednášky dosť pekne navštevované, ale potom počet účastníkov stále klesal (23-3) až dňa 17. januára 1942 bol kurz zastavený. Škoda, že naši spoluobčania dostatočne nevyužívajú dané im možnosti na ďalšie vzdelanie a neúčastujú na prednáškach odoberajú chuť prednášaťom.

Rok 1942

Sbierka „Front. bojovníkom“

Nový rok sa započal so sbierkou pod heslom „Frontovým bojovníkom“. Sbierka previedla Hlinkova garda a vyniesla pomerne malý obnos Ks 180.50. Keďže bola sbierka nedostatočná, previedla sa ešte dodatočne dňa 6. januára 1942 a konečný výsledok bol Ks 700.

Vyšetrovanie

V novom roku i nové udalosti. Dňa 14. januára 1942 previedol p. škôldozorca Aug. Marko za pomoci pridel. uč. Srimela ďalšie vyšetrovanie oproti riaditeľovi školy. Prítomný bol p. Bugen Kántor, r. k. farár a p. Lad. Záthurecký, ev. dekan. Vyšetrovanie bolo prevedené na základe sťažností r. k. farára, starostu obce a dvoch členov cirkevného výboru, že riad. školy neudal správne počet žiakov rím. kat. a ev. a. v. vo výkazoch k ustáleniu rázu školy a tvrdia, že dietky rím. kat. náboženstva dosahujú 4/5 väčšinu. Žalobcovia zabudli, že riad. školy vždy presne konal svoje povinnosti a vo všetkom je presný. Výsledok vyšetrovania? Ten istý ako udal riad. školy vo výkazoch, že rím. kat. žiari nedosahujú 4/5 väčšinu. Pravdu nemožno podvrátiť. (Č. 9/42 riad. šk.)

Popoludní bolo ďalšie vyšetrovanie proti riad. školy. Min. škol. a nár. osvety zrušilo svoje pôvodné rozhodnutie o zastavení vyšetrovania proti riad. školy a na základe novej sťažnosti p. Eugena Kántora, r. k. farára zaviedlo vyšetrovanie. Vyšetrujú sa pôvodné žaloby z 6. aug. 1940 a 7. aug. 1940. (Zápis na str. 46, 12/42 a 23/42 riad. šk.) Riad. školy v r. 1940 nemohol žalobcov žalovať, lebo neznal ich mená. Pri tomto novom vyšetrovaní bolo ustálené a zistené, že sú to naši poprední činitelia cirkevní, obecní, HG a MOHSLS. Behom času sa niektorí činitelia už zmenili a preto aby nedošlo k nedorozumeniu a pre zaujímavosť uvádzam, že žaloby podpísali. Eugen Kántor, r. k. farár, Jozef Krčmár, starosta obce, Peter Vranka, predseda MOHSLS. Druhú žalobu zo dňa 7. aug. 1940: Viliam Zelenay, veliteľ HS a Peter Vranka, preds. MOHSLS. Žaloba je opatrená s dvoma pečiatkami. Prvú žalobu napísal vlastnoručne a s „peknou slovenčinou“ Eug. Kántor a druhú Vil. Zelenay. Žalovatelia nemohli riad. školy nič dokázať a preto všetko odvolali riad. školy odprosili. Vyšetrovanie sa pretiahlo večer do 21 h. Pán škôldozorca s pridelenou silou odchádza do Zbehov na saniach, lebo odtiaľto už nemá vlak. Odprevádzam ich a vraciam sa domov po polnoci úplne vyčerpaný. Takýto je život učiteľa na dedine, kde sa jednotlivci dajú naštváť od farára Maďara proti slov. učiteľovi. Bolo to už tretie vyšetrovanie!

Min. škol. už samé uznalo vec dokončiť a preto bolo nútené v marci 1942 vyšetrovanie zastaviť. (Č. 70/42 riad. šk.)

Ďalšie, možná že posledné, vyšetrovanie (už štvrté) bolo prevedené na základe ďalšej žaloby p. Bugena Kántora dňa 25. júla 1942. Vyšetroval sa zas len počet žiakov rím. kat. a ev. a. v. Pán farár sa v žalobe veľmi pomýlil a dokázať sa mohla zas len presnosť riad. školy. (Č. 198/42 riad.šk.)

Nový p. farár

Napriek žalobám proti riad. školy – nebol on preložený ani do „pensie“ poslaný, ale p. farár Eugen Kántor bol daný na odpočinok dňom 1. júla 1942 a jeho miesto zaujal p. farár Rudolf Brunclík. Pán Boh je nie náhlivý, ale pamätlivý.

Vyšetrovanie žiakov dľa náboženstva bolo tiež nepotrebné, lebo presné udania riad. školy nemohly byť podvrátené neoprávnenými a nepresnými žalobami p. E. Kántora a nemohlo byť zmenené ani znenie zákona.

Obecná ľud. škola

Riad. školy zas dostal dostatočné zadost'účinenie, keď škola bola v okt. 1942 pretvorená na obecnú ľudovú školu.

Zima

V dňoch 27. a 28. januára a 23., 24. februára boli snehom zaviate cesty i železnica, ktorá riadne nechodí v uvedené dni. Snehu bolo miestami 50-70 cm a konečne po odmäku dňa 25. febr. sa začal mlieť.

Žel. zastávka

Od 1. februára 1942 bola povolená pre našu obec železničná zastávka „Čab“ v km 6'693. Predbežne nieto tam žiadna budova a stoja len motorové vlaky. Splnila sa dávna túžba nás všetkých. V ten večer shromaždilo sa v škole 30 občanov na čele s vl. komisárom a ved. notárom. Odbavila sa malá slávnosť v škole, odkiaľ prítomní odišli na žel. zastávku k motor. vlaku o 20.31 odbaviť ďalšiu slávnosť. Škoda, že sa nepočítalo aspoň na skromné pohostenie železn. pri vlaku a že vl. komisár obce pri slávnosti v škole svojimi nerozmyslenými a hrubými slovami oproti riad. školy – pokazil túto slávnostnú príležitosť. (Vyšetrov. nedopadlo tak, ako si on myslel?) Mienil som žalovať, ale načo, keď i náš zomrelý veľký hrdina Dr. M. R. Štefánik povedal: „V špinavej košeli nemôže byť čisté telo!“

Odovzd. mlieka

Od 9. februára asi 14 chovateľov kráv odovzdáva denne do 100 l mlieka pre Mliekarske druž. v Nitre a odosiela ho železnicou.

Choroba riad. školy

Riad. školy od 10. febr. nevyučuje, lebo jeho zdrav. Stav sa po prevedených štyroch vyšetrovaniach zhoršil.

Druhá uč. sila

Po vyučovaní ho zastupuje do 15. febr. manželka, od 16. febr. do 24. febr. výp. učiteľka Magdaléna Blaškovičová a od 25. febr. do 31. mája Otília Sonková. Menované učiteľky nemohly dostať byt a stravu, preto Blaškovičová prichádzala denne vlakom a O. Sonková dostala byt a stravu u Valúškov až od 16. marca. Zatiaľ bola v rodine riad. školy. Po čiastočnom uzdravení nastúpil riad. školy zas službu dňa 1. júna 1942.

Prístavba triedy

Na škole je ešte stále striedavá, poldenné vyučovanie, lebo obec od r. 1928 dosiaľ nemohla previesť prístavbu druhej triedy. Plány, za ktoré obec zaplatila skoro Ks 8.000 – neboly schválené a preto musela dať obec vypracovať druhé. Nové plány sú už aj schválené a treba hľadať úhradu stav. Nákladu. Ohľadom podpory na prevedenie stavby boli dňa 3.

marca 1942 na Min. školstva a Min. vnútra v Bratislave vl. komisár obce a ved. notár. Či všade bol aj vl. komisár, s kým bol, čo konal, v prospech koho a či mu na stavbe školy záleží, to nech sa pochváli aj spoluobčanom.

Premiestnenie školy?

Náklad na prístavbu II. triedy sa zdal byť vysoký a preto navrhol vl. komisár obce vystaviť úplne novú, 2 triednu ľudovú školu asi v prostredí obce (oproti kaplnke). Riad. školy darmo upozorňoval vl. komisára, že vyhladený obecný pozemok vôbec není súci na stavbu školy a komisia ho neuzná. Skutočne, pozemok tento pri hasičskom sklade komisia dňa 9. apríla 1942 neuznala. Je nepochopiteľné, že keď sú plány na prístavbu druhej triedy už vypracované, schválené, chodí sa za podporou do Bratislavy, sa súčasne uvažuje o premiestnení, poťáže o novej stavbe školy na inom pozemku. Dnes je už samozrejmé, že takýmto jednaním sa prevedenie prístavby II. triedy nie len preťahuje, ale pri dnešných stúpajúcich cenách i náklad stále zvyšuje.

Stav. Podpora

Min. škol. a nár. osvety koncom septembra 1942 povolilo našej obci Ks 100.000 – štát. príspevku na stavbu školy a Min. vnútra (rez. fond) koncom r. 1942 tiež Ks 100.000 – podpory. Následkom nedostatku materiálu a úhradu stav nákladu neprikročilo sa ku stavbe v r. 1942.

Oslava št. sviatku

Tohoročná oslava št. sviatku sa započala so škol. slávnosťou dňa 13. marca. Nasledujúceho dňa vzali žiaci účasť na bohoslužbách v Ašakeri a zatým o ½11 h bola slávnosť pre dospelých. Trieda bola preplnená. K shromaždeným prehovoril riad. školy a vo svojej prednáške: „Tretie výročie nášho štátu“ povzbudzoval všetkých ku svornosti a k vytrvalej práci na povznesenie našej drahej vlasti. Učiteľka A. Muóicová predniesla báseň: „Moja vlast“.

Oslava menín p. prez.

MOHSLS v Čabe zadržala v škole dňa 18. marca večer o 20 h oslavu mení pána prezidenta. Návšteva bola pomerne slabá (asi 50 ľudí, z toho 30 členov HSLS). Slávnosť trvala len 30 min. Báseň prečítal predseda Strany a reč nový kult. ref. Blažej Jobek. Škoda, že tak na tejto, ako i na predošlej slávnosti nechal účasť vl. komisár obce.

Zatemnenie. Letný čas

Od 8. apríla je nariadené trvalé zatemnenie od 23.30 h až do svania a pohotovosť složíek CPO. Toho istého dňa o 23 h bol zavedený „letný čas“ a hodiny posunuté o 1 h dopredu.

Odchod Židov

Dňa 15. apríla museli opustiť našu dedinku 2 židovské rodiny Sz. Meisla a vd. Ringwaldovej. Mohli si vziať len najpotrebnejšie veci. Zanechaný majetok bol inventárne popísaný dňa 16. apríla a byty byly zapečatené.

Krádež

Neznámi páchatelia vnikli dňa 8. mája cez okno do býv. bytu Ringwaldovej a pokradli bielizeň a šatstvo. Predaj židovských hnutelností bol prevedený dňa 6. októbra na ver. dražbe.

Deň slov. rodiny

Šola usporiadala dňa 7. júna o 13 h „Deň slov. rodiny“ na ktorej slávnosti žiaci predniesli príležitostné básničky, spievali a riad. školy prehovoril o slov. rodine a jej význame pre celý národ.

Požiar

Dňa 8. júna o 23.30 h vypukol požiar u Víta Vranku. Zhorela stodola a sečkovica. Škoda asi Ks 2.000. Pri hasení vzal účasť len tunajší DHS.

Víchor

Večer medzi 20-22 h dňa 10. júna bol strašný víchor s búrkou, ktorý narobil moc škody, lebo dolámal miestami stromy, poškodil strechy, budovy. Ďalšia silná búrka bola aj 11. júna medzi 20-23 h.

Sirotský otec

Okresný súd v Nitre na základe vyhlášky Min. vnútra č. 82/42 vymenoval za sirotského otca pre obec Čab riaditeľa tunajšej školy Ignáca Muócika.

Sber odpadkov

HM a žiactvo previedlo v našej dedinke „Bleskový celoštátny sber odpadkov. Nasbieralo sa: 500 kg železa, 8,5 kg handár, 12,5 kg papiera a 8 kg gummy. Vyčistili sme čiastočne dvory spoluobčanov.

HM v Nitre

Tunajšia HM pod vedením riad. školy a učiteľky bola 21. júna na dni HM v Nitre. Bolo: 44 členov HM a 11 nečlenov (mládež). Išli sme ráno vlakom o 3/46 h vrátili sme sa popol. Na slávnosti dostala i naša HM štandardu.

Požiarňa služba

Na základe nariadenia Min. vnútra i v našej obci bola požiarňa služba. Pož. inšp. Bol menovaný riad. školy, ktorý vo svojej prednáške dňa 29. júna poučil občanov o význame tejto služby. Služba sa konala od 4. júla v obci a na poliach (2-2 členovia) a konali ju 18-60 roč. mužskí. Dňa 8. aug. služba zanikla. Povinnú prehliadku hasičského skladu previedol 8. júla žup. vel. has. Fr. Mojto ml. a ž. has. doz. Sýkora.

Prevzatie školy

Obec prevzala 17. júla celý majetok štát. ľud. školy do úžitku za prítomnosti zástupcu techn. oddel. župného úradu, ved. notára a vl. komisára obce, zástupcu kuratoria a riad. školy.

Kontrola pri mlatbe

Pri každej mláťačke dozeral menovaný kontrolor, ktorý viedol aj záznam o výmlate. V našej obci boly 4 mláťačky s kontrolormi a mlatba trvala od 1.-19. augusta. Riad. školy bol kontrolorom pri mláťačke v Ašakerti od 30. júla do 10. augusta.

Učiteľka na dovolenej

Od 4. sept. je učiteľka Anna Muóciková neprítomná v službe. Dňa 14. sept. sa musela podrobiť operácii. Vo výučbe ju zastupuje riad. školy, potom od 21. sept. Katarína Luifová a od 1. októbra Gabriela Gonosová.

Zatemnenie. Ruské lietadlá

Od 8. sept. je nariadené úplné zatemnenie od západu až do východu slnka následkom objavenia sa nepriat. lietadiel. I nad našou dedinou preletely v noci 7. a 9. sept. ruské lietadlá.

Suchota

V mes. sept. ešte trvá suchota a horúčosti. Nepršalo od mlatby, až konečne málo padalo 9. okt. Nemožno orať a siať pre suchotu. Dňa 17. okt. sa zadáždilo a možno dokončiť jes. Hosp. Práce. Jeseň bola pomerne veľmi pekná, ale suchá.

Reorg. CPO

Za nového veliteľa Civ. protilet. ochr. bol menovaný zase len riad. školy SPO sa delí teraz na verejnú a svojpomocnú CPO. Novému veliteľovi podlieha len verejná CPO. Jeho zástupcom je Rochus Kukučka. Reorganizácia bola prevedená 18. okt., kedy boli noví členovia poučení o ich povinnostiach a složili prisahu

Výučba r. k. nábož.

Výučbu r. k. náboženstva na tunajšej škole obstaráva p. r. k. farár z Ašakerte. V škol. r. 1938/39 na požiadanie p. farára Kántora vyučovanie nábož. prevzal riad. školy, ale len v I. triede. Po príchode nového p. farára a na jeho odporúčanie bola poverená výučbou r. k. náboženstva roľníčka Katarína Cintulová, ktorá 28. okt. tiež učila. (Č. 301/42 riad. školy). Naša škola jestvuje od r. 1911, ale tu roľníčka ešte nikdy nevyučovala. Predpokladám, že z pedagogického stanoviska je nemožné, aby v XX. Storočí vyučovala na škole náboženstvo jednoduchá roľníčka, ktorá nadobudla dosť málo vedomostí v ľudovej škole v čase, keď ju ešte ona navštevovala. Pán farár učí týždenne 2-3 hodiny a ona 1-2 h. (Poznámka: Riad. školy vraj nemôže vyučovať, lebo ako r. k. má za manželku ev. a. v.)

Stredoeur. čas

Dňa 2. nov. ráno o 3 h boli posunuté hodiny na 2 h a bol zavedený riadny stredoeurópsky čas.

Ovocné stromy

V r. 1939 a 1941 dala obec vysadiť väčšie množstvo ovocných stromkov po obidvoch stranách cesty od hradskej po kaplnku. Tieto stromky boli už dosť pekné. V jeseň 1941 sa obec o ne nepostarala a preto na jar 1942 sú už väčšinou od zajacov znivočené. (Z 91 napočítaných stromov už len 16 žije.)

Nové domky

Na zakúpených pozemkoch za štrekou vznikne nová čiastka našej dediny. Už tam majú svoje domky: Aladár Pavlovič, Peter Vranka, Ľudovít Hajdúch, Vít Timoracký, František Timoracký a Melichar Bališ. Čiastku túto si pomenovali: „Nová kapitula“.

Činnosť Strany

MOPHSLS v Čabe má 62 členov. Jej predseda je Peter Vranka, od augusta Aladár Pavlovič. Kult. ref. Ignác Muóciik sa vzdal funkcie dňa 1. marca na valnom shromaždení zo zdrav. Dôvodov a jeho miesto zaujal Blažej Jobek. Dňa 27. januára vypočuli shromaždení reláciu slov. rozhlasu o činnosti Strany v župe Nitrianskej. 1. marca zadržané valné shromaždenie. 14. marca oslava 3. výročia nášho štátu. 18. marca oslava mením p. prezidenta. 6. apríla schôdzka. 26. apríla prevedená sbierka na "Vojnovú zimnú pomoc", nasbierané Ks 70. Oslava Dr. M. R. Štefánika bola zadržaná 10. mája (!) a prevedená aj „Blesková sbierka

SČK“, sossbierané Ks 218.10. 8. sept. schôdzka: Škoda, že spoluobčania nemajú dostatočného porozumenia pre Stranu, čo vysvitá i z toho, že na slávnostiach a na schôdzkach bralo účasť len 5-20 členov MOHSLS.

Starostlivosť o školu

Vonkajší stav školy hodne trpí odkladaním prístavby druhej triedy. Obec ťažko prevádza aj najsúrnejšie opravy. Strecha bola natoľko poškodená, že miestami už voda pretekala. Po viacerom dožadovaní a oznámení bola konečne opravená 18. júla. V aug. je už v niektorých domoch prevedené vnútorné vedenie elektr. prúdu – v škole ešte nie. Na písomné požiadanie sa postará vl. komisár a v dňoch 24.-28. aug. už prevádzajú 2 montéri vnútorné vedenie. Zároveň je postarané o vyčistenie školy a škol. rok je započatý oneskorene dňa 4. sept. Opravu, alebo zadováženie nových kachiel do triedy žiadal riad. školy 17. júla, dňa 13. okt. boli kachle do opr. Odvezené a späť dodané až po zastavení vyučovania dňa 10. novembra, ako čiastočne opravené. Pravdu hovorí citát: „Dľa lásky ku škole poznáte občanov“.

Elektrizacia

Zásluhou ved. notára v Ašakerti Jána Malinovského zavádzal sa elektrický prúd do všetkých obcí notariátu. V našej dedine dňa 29. júla začali kopat' jamy pre stĺpy a hneď ich aj stavaly. V dňoch 17.-19. decembra bol dohotovený transformátor. Vnútorné vedenie ešte neni hotové a mnohých domoch, lebo jeden podnikateľ má všetky obce a je nedostatok materiálu. K slávnostnému zapojeniu prúdu došlo dňa 23. decembra 1942 o 17 h večer. Prúd zapojil vl. komisár obce za prítomnosti 3 zástupcov elektrárni, ved. notára a viac občanov. Zároveň bola slávnosť v škole, na ktorej prehovoril zást. elektrárni, ved. notár a riad. školy. Zástupcov elektr. , ved. notára a montérov pohostil riad. školy. Transformátor je spoločný aj pre susednú dedinu Silu. Prvá domová prípojka bola spravená v škole dňa 23. dec. a preto v deň zapojenia prúdu je elektr. svetlo len v škole. Verejné osvetlenie dokončili až dňa 30. dec. a večer máme všetci radosť z osvetlených ulíc. Náklad prevedenia elektr. v našej obci bol Ks 109,614'30 (župa dala Ks 25.000, Min. vnútra – pom. fond 10.000, Min. ver. prác Ks 27.403'60, naša obec Ks 28.386 a Južnoslov. Elektrárne Ks 18.824'70).

Frontoví bojovníci

Vojna zúri stále ďalej. Naši mladí spoluobčania tiež vzali v nej účasť a na znak vďaky a uznania uvádzam ich mená: Rochus Babulík, Alexander Fačkovec (onemocnel na týfus), František Fačkovec, Ján Fačkovec, Ján Gajdošík, Jozef Chromý (onemocnel na oči), František Klepanec, Vincent Krajčovič, Peter Krajčovič, Franišek Krčmár (reuma, žltáčka), František Rác, Michal Šmitala (na rus. fronte škrvnitý týfus a reuma), Štefan Šmitala (na rus. fronte prestrelené obidve nohy), Vincent Šmitala, Milan Závodný (pomrznuté nohy, reuma), Pavol Závodný.

Niektorí sa už vrátili do svojich domovov, niektorí boli i dvakrát na fronte a poniektorí boli za ich statočnosť povýšení, alebo vyznamenaní. Dosiaľ ďakovať Bohu ani jeden neobetoval svoj život za vlasť. Bud' me na všetkých hrdí!

Rok 1943

Za hranicami dunia ešte delá, krvácajú tam i naši vojaci a my vstupujeme do nového roku s nádejou, že ľudstvo uzná nekresťanské činy vojny a nastane túžobne očakávaný mier.

Čierne obchodovanie

Niektoré potravné články nemožno dostať voľne kúpiť a preto sa rozmohlo čierne obchodovanie. I do našej malej dedinky dochádza denne vše i 10-20 ľudí hlavne za múkou a zrnom. Prichádzajú skoro z celého Slovenska. Cena je začiatkom roka nasledovná: 1q kukurice Ks 600, máka krupičková 1 kg Ks 18, chlebová Ks 15, jačmeň 1 q Ks 500, pšenica Ks 650, masť za 1 kg Ks 100-150, maslo 60 Ks, slanina 80 Ks, živá váha ošípaných Ks 30-40.

Hľadanie nafty

V dňoch 15.-22. I. 1943 prevádza 5 robotníkov naftovej spoločnosti z Gbelov pokusnú vrtbu na hľadanie nafty pri obci.

Škola HSLS

Politická škola Hlinkovej slov. ľudovej strany bola zadržaná dňa 28. februára v škole za prítomnosti delegátov z Nitry, p. Jozefa Hamalu a Jozefa Rečku, ktorí prehovorili o utvorení Slovenskej republiky a o Hlinkovej slov. ľudovej strane. Bolo prítomných 70 účastníkov. Noví funkcionári Strany složili sľub.

Odvody

Na odvode v Nitre dňa 1. marca odobrali za vojakov všetkých 9 odvodu povinných z našej obce.

Divadlo

DHS zahral dňa 7. marca divadelné hra: „Ofenzíva pána Koníčka“ a „Veľké panstvo“ v miestnej škole. Trieda bola natoľko preplnená, že sa niektorí vrátili domov. Hry nacvičil učiteľ. sbor a dobre byly prevedené. Divadlo sa opakovalo dňa 9. marca, ale účasť už bola slabšia.

Oslava samostatnosti

Oslava samostatnosti bola zadržaná dňa 13. marca pre žiakov i rodičov v škole a dňa 14. marca ju zadržala MOHSLS s pekným programom. Na slávnosti prehovoril kult. ref. Ignác Muóciik.

Filmový projektor

Riaditeľom školy sa podarilo z Ústavu pre škol. a osv. film v Bratislave zadovážiť zvukový filmový projektor. Prvé kino pre našich žiakov bolo 20. marca premietanie pre dospelých. Návšteva bola pekná. Filmovým referentom je riad. školy a obdržané filmy premieta aj na susedných školách pre žiakov, prípadne i pre dospelých. Pre žiakov je zdarma a dospelí platia po Ks 2. Zase sa tedy dostalo trochu viac kultúry do našej obce.

Prístavba školy

Za prítomnosti vl. komisára obce, ved. notára a riad. školy otvárajú sa dňa 24. marca 1943 v Nitre na Techn. oddel. župného úradu oferty na prístavbu a prestavbu našej školy. Nabídku podali: arch. Dolejš Ks 547.686'50 a arch. Bocian na Ks 516.205'25. Vysoká cena zarazila všetkých. Stavba neskoršie bola zadaná arch. a staviteľovi Alojzovi Bocianovi v Nitre.

Letný čas

Letný čas bol v celom štáte zavedený zas od 29. marca a hodiny boli posunuté o 1 h vpred a trval do 4. októbra.

Nástup učiteľky

Po neprítomnosti v službe zas riadne vyučuje od 1. mája učiteľka Anna Muóciaková.

100 výr. spis. slovenč. Deň slov. rodiny

Oslava 100 výročia uzákonenia spisovnej slovenčiny bola zadržaná dňa 30. mája 1943 a hneď zatým i „Deň slovenskej rodiny“. Slávnosť sa započala hymnou, zatým básne a spevy žiakov, reč riad. školy a učiteľky a na zakončenie hymn. pieseň Kto za pravdu horí. Po slávnosti poďakoval predseda MOHSLS p. Cintula učiteľom i žiakom za ich prácu a peknú slávnosť.

Deň HM v Nitre

Na dni Hm v Nitre dňa 6. júna vzalo účasť 38 členov Hlink. Mládeže z našej obce. Išli včas ráno vlakom a vrátili sa popoludní.

Svojpom. služ. CPO

20. júna 1943 bola zreorganizovaná svojpomocná služba CPO a jej veliteľom sa stal veliteľ CPO. Prevedené bolo zavedenie do družstiev a rojov.

Branná výchova

Toho istého dňa o 17 h sa započalo prevádzanie brannej výchovy (BV), ktorej veliteľom je Peter Gajdoš. Podliehajú tejto BV všetci mužskí od 20 do 50 rokov.

Silný dážď. žatva

V dňoch 7. – 9. a 12., 13. júla 1943 bol silný dážď, voda zaliala lúky a poválalo obilie. Žatva sa započala až dňa 15. júla.

Mlat. dozorcovia

I v tomto roku dozerali na mlatbu kontrolóri. Boli to učitelia, úradníci a študenti. Tunajší riad. školy bol pridelený do Ašakerte od 28. júla do 16. augusta. Úroda bola pomerne dobrá.

Predvoj. bran. výchova

Predvojenská branná výchova je zavedená v celom štáte. Podlieha jej mládež 6-20 roč. V tunajšej obci veliteľ HM je súčasne aj veliteľom PBV a prevádzanie sa započalo 19. septembra 1943. Hneď na druhý deň chlapci 10 – 20 r. vyčistili cvičišťe pri hasičskom sklade od zeliny a dievčatá 14 – 30 r. odstránili z cintorína zelinu a upravili hroby. Branná výchova neskoršie vyčistila v obci všetky jarky a miestami ich prehĺbila.

Prístavba školy

Dňa 13. októbra 1943 sa konečne vymeriava pozemok pod prístavbu školy a 15. októbra započatá práca s výkopom pre pivnicu. Stavba táto sa oddialovala od r. 1928 a pripadla teraz asi do najdrahšieho obdobia. Prevedenie stavby uružoval vl. komisár obce a ved. notár v Bratislave viackrát. Posledne bol riad. školy za svoje peniaze v Bratislave 10. februára na Minist. školstva a dňa 7. sept. na Min. školstva a v Min. dopravy a ver. prác, kde mu bolo sľúbené, že zadanie stavby bude hneď schválené. Už dňa 11. sept. došlo schválenie zadania stavby školy. Poradný spor obce na svojom zasadnutí 15. sept. 1943 sa usniesol

vykonať požičku 100.000 Ks na úhradu celého stavebného nákladu na školu Ks 550.229'15. Prvú tehlu na stavbu priviezli ešte dňa 28. júna. Po vyhotovení základov začali murovať 8. novembra a do 23. decembra dokončili aj rímsu na stavbe, len škoda, že nemohli aj stavbu prikryť, lebo staviteľ nedostal potrebné drevo na krov. Dňa 2. decembra dostalo 11 robotníkov „glajchové“ od riad. školy (vypiť a malé pohostenie) a obec 4. decembra dala vypiť robotníkom. Počasie na prevedenie stavby bolo veľmi dobré a pri mraze najviac 5 stupňov sa pracovalo do 23. decembra 1943.

Stavba žel. zastávky

Predložené plány na železn. zastávku neboly schválené, ale Minist. dopravy a ver. práce, rezort železničný zaslalo vypracované plány dňa 11. sept. 1943. Poradný sbor obce dňa 18. okt. zadal prevedenie stavby Štefanovi Novotnému, mur. majstrovi v Šarfii za Ks 9.000. So stavbou sa započalo 27. októbra a koncom novembra je už pod strechou. Stolárska práca, okožovanie a betónová strecha záchodov bude prevedené až v r. 1944. Obec razom prevádza tedy v tomto roku 2 dôležité stavby.

Vyučovanie zastavené

Dňa 3. decembra muselo byť vyučovanie zastavené, lebo nemá kto popíliť a porúbať drevo pre školu. Konečne obec dala jeden voz dreva odviezť do Ašakerte a tam ho popílili. 6. decembra sa zas riadne vyučuje a ďalšie drevo dala obec popíliť už tu na dvore cirkuláry dovezenom z Ašakerte. (Kábelová prípojka bola pripravená na stĺp elektr. vedenia)

Súpis bytov

Súpis bytov pre prípadnú evakuáciu obyvateľov z Bratislavy bol prevedený 4. decembra 1943.

Elektrizácia

Elektrizácia pokračuje až v druhej polovici januára 1943 a postupne sú zapojené na sieť ďalšie domky. Následkom jej prevedenia a snád' vplyvom čiern. obchodovania zakúpili si už mnohí spoluobčania rozhlasový prijímač v cene 750-3.500 Ks.

Činnosť MOHSLS

Činnosť MOHSLS bola v tomto roku pomerne dost' slabá, lebo za celý rok mala len 4 schôdzky a 1 slávnosť.

Rok 1943 pominul a vojna trvá stále len ďalej.

Rok 1944

Sneh

Zima si chce zadržať svoje právo. Dňa 8. febr. napadlo asi 3 cm snehu. Ďalší pribudol 13. febr. a celkom zmizol 13. marca. Posledný napadol 25. marca, ktorý čoskoro zmizol.

Divadlo

DHS i v tomto roku nacvičil div. hry. Názov hier: „Slobodní manželia“, - „Omýl s dobrým koncom“. Hry boli zahraté v škole 11. febr. pre žiakov a 13. febr. pre dospelých. Trieda bola preplnená a veľmi pekná návšteva z okolitých obcí.

Ob. výbor

MOHSLS mala viac schôdzok na podávanie návrhov na menovanie starostu obce a členov obecného výboru. 27. febr. bol podaný návrh, 2. marca nový návrh, 3. marca pozmenený návrh z 2. marca a konečne 8. marca nové odovzdávanie návrhov. Obdržaný počet hlasov: Blažej Jobek 18, Jozef Fačkovec 12 a Peter Vranka 7 hlasov. Starostom sa stal Blažej Jobek. Dňa 3. júna ved. notár slávnostne uviedol do úradu novomenovaného starostu obce a od rady (4 čl.) a náhradníkov (6) prijal prísahu.

Žel. zastávka

I naša obec sa dožila žel. zastávky. Po jej výstavbe bolo slávnostné otváranie 29. júna o 15.30 h. Na slávnosti prehovoril star. obce, ved. notár a riad. školy. Vlak čakal, kým sa slávnosť odbavila. Spriev. a železničiari dostali vypit'. Zástupca Odboru pre udržov. trati (ing.) a traťmajster dostali v hostinci pohostenie. Zatým boli bicyklové závody ponad potok cez úzku lavičku a šplhanie na stĺp. Po programe tanečná zábava.

Sostrel. lietadlá

Dňa 7. júla medzi 10 – 12 h prelietalo moc anglo-amer. lietadiel. Asi o ½11 h nastal vzdušný boj. Bolo vidieť 3 letcov s padákmi. Jedno lietadlo (nemoc.) za hukotu sa zrútilo v Lahni. Jeden pilot (nemoc. – 22 r.) sa zabil a druhého zraneného odviezli do Nitry. Druhý nem. lietadlo sa zrútilo hneď za našim chotárom pri Andači. Lietadlá navštevovaly veľké zástupy ľudí.

Žatva

Pre nepriaznivé počasie započala sa žatva až 17. júla. Mlatba bola od 7. do 22. augusta.

Odvod

26. júla bol odvod v Nitre nevojakov r. 1904-1922. Z 27 bolo 18 odvedených (6 k zbraní a 12 k prác sboru).

Bomby

Dňa 29 aug. pri Lahni dopadlo 8 bômb. Viacerí obdivovali 4-5 m lievikovité jamy.

Prístavba školy

Na prístavbe školy sa v tomto roku pokračuje. Už koncom jan. dovážajú tehlu, v marci drevo. Dňa 13. apríla započali robiť krov. Práce boli neraz prerušené. 19. júna bolo vyučovanie zastavené, lebo prerážali nový vchod do starej triedy a dopln. elektr. vedenia. Dňa 24. sept. bola prístavba a prestavba odovzdaná obci a 27. okt. sa započalo vyučovanie.

Slávnostné otváranie bolo na „hody“ 29. okt. 944. Prítomní boli: A. Marko, škôldozorca, A. Bocian, staviteľ, J. Malinovský, notár L. Záthurecký, ev. dekan, učiteľia: A. Zvalo zo Sily, J. Dubovský z Ašakerti, starosta obce a vyše 50 občanov. Na slávnosti prehovoril starosta obce, škôldozorca, ved. notár a riad. školy. Žiaci mali medzi jednotl. bodmi básničky. Na slávnosť bol pozvaný starostom obce aj r. k. farár, ktorý bol súčasne aj preds. škol. výboru našej školy. Odoprel posvätiť školu a na slávnosť nedošiel. Ohľadom pohostenia bolo viac dohadovačiek a konečne obec rozhodla, že nepohostí nikoho. Ona prevzala prístavbu a bolo to jej povinnosťou už i tým viac, že sa slávnosť konala na hody. Pohostenie uhradil z vlastn. prostriedkov riad. školy.

V dňoch 21. nov. – 2. dec. stavia sa ešte nové lešenie, dávajú sa odkvapové rúry a staré opravujú a barvia. Nové zariadenie pre školu dodal stolár Karol Dolný z Ašakerte 19. dec. a 23. dec.

Konečne po 15 rokoch dočkala sa škola prístavby druhej triedy a zaniklo striedavé vyučovanie.

Obmedz. vlakov

Od 8. – 11. sept. nechodia vlaky a od 1. okt. len dvakrát do Nitry a dvakrát späť.

Obesení partizáni

Dňa 20. nov. dopol. prišlo od Nitry nákl. voj. auto asi so 7 vojakmi. Na hradskej zastavili a niekoľkí išli s 2 civilmi, ktorí mali vzadu ruky zviazané, do čabského hája. Ľudí tam pracujúcich poslali domov. Nasledujúce dni sa povrávalo, že tých dvoch tam zastrelili. Našlo sa i miesto, kde boli dvaja spolu zahrabaní na 15 – 20 cm. Prípado vyšetřovali žandári 22. nov. a 23. novembra pred obedom došla vyšetř. komisia. Boly: 4 žandári s vel. zo Šarlužiek – Kajsa, zást. okr. veliteľ'a, 1 zo stopov. stanice, lekár, dvaja zo súdu, starosta obce, veliteľ HG a asi 30 ľudí. Mŕtvolky vykopyali a zistené bolo, že ich obesili a našiel sa i strom, na ktorom ostal znak po povraze. Už pred príchodom komisie bol tam istý Dragula z Molnoša, ktorý poznal svojich dvoch synov. Zo žialu potom hneď odišiel. Žiadal synov pochovať na jeho útraty. (20. a 22 roč., starší sa minule vrátil z vojny, obaja boli ako partizáni v Nitre. Mŕtvolky odviezli do márnice v Čabe a 25. nov. bol pohrab.

Súpis občanov

30. decembra bol v obci prevedený súpis mužských 16-60 roč. na povinné práce.

Prelet lietadiel

Prelet nepriat. lietadiel je v tomto roku. Začal koncom júna. Ďaleký hukot blížiacich sa lietadiel často vyrušoval ľudí. Počujeme a vidíme ich v aug. 3 krát, v sept. 1 krát, v okt. 1 krát, v nov. 2 krát a v dec. 9 krát. Sú to nepokojné dni, mesiace, ktoré mnohých donúti kopat' jamy a ukrývať živobytie.

Snáď nový rok nám prinesie lepšie výhľady do budúcnosti.